MALURI DE PRUT

Periodic al Asociației Culturale „Pro Basarabia și Bucovina”

Filiala „Mihail Kogălniceanu” Huși

Număr sponsorizat de Consiliul Național

Anul II, nr. 5 – 6, februarie – martie 2010
ISSN 2065 - 1961

Număr dedicat împlinirii a 20 de ani de activitate a A.C.P.B.B. România

Reacția Patriarhiei Moscovei la reactivarea Mitropoliei Basarabiei

***Romeo CEMÂRTAN*, Chișinău**

După 70 de ani de asuprire, viața religioasă în U.R.S.S. a înregistrat o schimbare fundamentală excepțională, bucurându-se de libertate și, în mod paradoxal, de toleranță din partea statului comunist. Această nouă situație de la sfârșitul anilor `80 era atât de surprinzătoare și părea neverosimilă, pentru că era generată nu de o mișcare național – spirituală și nici din interiorul Bisericii Ortodoxe Ruse, ci de conducerea de vârf a partidului comunist și a U.R.S.S., în frunte cu Mihail Gorbaciov. Libertatea de expresie și a conștiinței confesionale au spart vechile clișee de relație dintre Biserica Ortodoxă Rusă și statul comunist. Schimbarea paradigmei Stat – Biserică de către statul comunist și, într-un fel, impusă Patriarhiei Moscovei, a fost primită de către cea din urmă cu mari rezerve. Conducerea Bisericii Ortodoxe Ruse, fiind adânc implicată în colaborare (mai mult din constrângere, decât din voie) cu structurile comuniste de conducere și represive (KGB), nu a fost pregătită pentru o nouă relație dintre Stat și Biserică, în care în loc să susțină politica statului, Biserica era lăsată liberă în dezvoltarea ei, astfel realizând *de facto* separarea reală dintre puterea laică și cea bisericească.

(continuare în pag. 4)

O PRIVIRE RETROSPECTIVĂ

Gabriela Ielenicz
Președinte al Consiliului Național

Desigur, activitatea Asociației Culturale *Pro Basarabia și Bucovina* desfășurată la nivel național, timp de 20 de ani, în care au fost implicate mii de persoane, nu poate fi rezumată în doar câteva pagini. Președintele filialei din Buzău a asociației noastre, inginerul Dan Camer, a editat, în urmă cu trei ani, o carte, cu peste 450 de pagini, intitulată *Pro Basarabia și Bucovina*, care este de fapt, un *curriculum vitae* al asociației, în general și al filialei din Buzău, în mod special. Prin activitățile lor, fiecare filială ar putea edita un asemenea material.

În cele ce urmează, vom prezenta foarte sumar, activitatea coordonată sau desfășurată la nivel central.

Asociația Culturală *Pro Basarabia și Bucovina* a fost înființată în noiembrie 1950, la Paris, din inițiativa diplomatului și patriotului român Nicolae Dianu, grupând o serie de personalități politice și culturale românești aflate în exil. Prin raportul intitulat *La principale revendication de la Roumanie devant la Conference de la Paix, Paris, 1946 – Bassarabie et Bucovine de Nord,* înaintat președintelui Națiunilor Unite, prin revista *Pro Basarabia* și prin toate acțiunile sale, diplomatul român a reușit să mențină atenția guvernanților occidentali și opiniei publice asupra problemei Basarabiei și Nordului Bucovinei.

După moartea lui Nicolae Dianu (1966), asociația intră într-un con de umbră din care va fi scoasă abia în anul 1976, de către Nicolae Lupan. Sub numele de *Asociația Mondială prin Corespondență Pro Basarabia și Bucovina*, va atrage membri din 25 de țări de pe toate continentele.

Nici basarabenii și bucovinenii refugiați în țară nu au rămas indiferenți la soarta ținuturilor de baștină ocupate samavolnic. Reuniți în *cercul basarabenilor* și *cercul bucovinenilor*, iar mai târziu în cadrul Studioului de Istorie *Nicolae Iorga*, ei aveau să apere, cu mari riscuri în acea epocă de dictatură comunistă, adevărata istorie a poporului român.

După evenimentele din decembrie 1989, dornici să continue lupta pentru idealul reîntregirii neamului, basarabenii se reorganizează în cadrul Asociației Culturale *Pro Basarabia și Bucovina* (februarie 1990). Sunt înființate 150 de filiale în localități din țară, din Basarabia și Nordul Bucovinei. Președinte este ales Nicolae Lupan, care conducea și Asociația Mondială cu același nume, ce își avea sediul la Paris.

Încercarea, din partea unui grup din conducere, de a transforma asociația într-un partid politic, va aduce schimbarea președintelui, în persoana lui Nicolae Radu Halippa, dar și destabilizarea asociației, prin dizolvarea unor filiale. În prezent, asociația numără 27 de filiale active în țară și trei în Basarabia.

Conducerea asociației este exercitată, conform statutului, de un Consiliu Național, format din: președinte, președinte executiv, prim-vicepreședinte, trei vicepreședinți, secretar general și secretar adjunct, casier și un număr de 17 membri.

Ediție specială
Pro Basarabia și Bucovina

MOTTO:
"Eu am știut la ce merg și nu regret că am început această luptă împotriva totalitarismului. Sunt mândru că, începând cu anul 1988 am contribuit într-o măsură mai mare sau mai mică – rămâne să aprecieze istoria – la dărâmarea acestui monstru numit Uniunea Sovietică, la distrugerea totalitarismului comunist."
ILIE ILAȘCU

Libertate pentru grupul Ilașcu!

Pe lângă activitatea de organizare şi de coordonare a filialelor, conducerea de la nivelul naţional a iniţiat o serie de proiecte, care se realizează în cadrul filialei din Capitală. Dintre acestea amintim: **Proiectele *Luna Basarabiei, O carte pentru Basarabia*, *Generaţia voastră***. În acest ultim proiect, asociaţia colaborează cu toate organizaţiile de tineret: Uniunea Naţională a Tinerilor Basarabeni, Liga Studenţilor Basarabeni, Organizaţia Studenţilor Basarabeni, Asociaţia Studenţilor Maramureşeni.

În mijlocul elevilor şi profesorilor la şcoli din Basarabia

Cel mai important proiect realizat de asociaţie, la nivel naţional, rămâne **Drumul Crucii**, desfăşurat în perioada 21 iunie-12 iulie 1992, cu participarea unui număr de 30 de pelerini, reprezentând toate provinciile istorice româneşti. Pornind de la Bucureşti, cu destinaţia finală Chişinău, şi parcurgând un traseu care a însumat peste 1.500 de kilometri, prin cele mai importante localităţi din Ardeal şi Moldova, proiectul a avut ca obiectiv întărirea în credinţa ortodoxă, dragostea de neam şi de ţară - factori esenţiali în desăvârşirea Unităţii Naţionale. Delagaţia a fost sfinţită la plecarea din Bucureşti, apoi la Putna (chiar în ziua canonizării Voievodului Ştefan cel Mare şi Sfânt), apoi şi la Chişinău, unde a fost aşezată o cruce, pentru a marca locul construcţiei unei noi biserici, Sfânta Cruce, ce reprezintă simbolul prin care poporul român a rezistat vitregiilor vremii şi prin care va învinge. A fost o acţiune sprijinită de cele mai înalte instituţii ale statului – Patriarhie, Preşedinţie, Guvern, ministere, autorităţi locale laice şi religioase, unităţi industriale, persoane particulare.

În parteneriat cu alte instituţii, prin asistenţa de specialitate şi materialele documentare oferite, am contribuit la organizarea Campaniei *Ocolul Siberiei în 8o de zile*, sub egida U.N.E.S.C.O. România (2007) şi la realizarea filmului *Tu cea mai sfântă dintre toate*... Dintre cele mai recente proiecte, care s-au bucurat de un succes deosebit, amintim: spectacolul *În oglinda timpului*, consacrat maestrului Eugen Doga, organizat la Ateneul Român, sub Înaltul Patronaj al Primului Ministru (mai 2008) şi Spectacolul Omagial *Basarabie, lacrimă de dor*, în memoria poetului Grigore Vieru (martie 2010).

Anual, asociaţia noastră este prezentă cu un stand de carte şi lansări la Salonul de Carte şi Presă, deschis la Muzeul Naţional de Istorie a României, în luna martie.

La manifestările importante organizate la Chişinău sau Cernăuţi, prilejuite de Ziua Limbii Române, sau de diverse evenimente istorice sau evocări de personalităţi, asociaţia este reprezentată fie de preşedinte, secretarul general sau de vicepreşedinţii şi preşedinţii filialelor din Moldova, în special. Un deosebit succes l-a avut manifestarea organizată la Chişinău, în martie 2009, sub genericul *Zilele Filmului Românesc.*

Sprijinirea lăcaşurilor de cult din Basarabia a constituit un obiectiv important în activitatea asociaţiei. Donaţiile în bani pentru înălţarea unor noi biserici, înzestrarea cu veşminte şi ofrande, amplasarea de troiţe, sunt câteva dintre faptele creştineşti săvârşite. În ultimii ani, cu binecuvântarea Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, am lansat în bisericile din Basarabia programul de cateheză *Hristos împărtăşit copiilor*.

Din iniţiativa conducerii centrale, au fost organizate întruniri la nivel naţional, cele mai importante fiind:

Primul Congres al Asociaţiei, organizat la Iaşi, în noiembrie 1990, la care s-a adoptat deviza *Nici o localitate fără Asociaţia Culturală Pro Basarabia şi Bucovina* şi un document important, *Declaraţia drepturilor poporului român.*

Conferinţa Naţională de la Alba Iulia din noiembrie 1991, la care cei 145 de reprezentanţi ai filialelor din ţară, din Chişinău şi Cernăuţi, au adoptat o *Moţiune*, prin care se stipula faptul că Asociaţia nu recunoaşte pretinsa declaraţie de independenţă a R. Moldova în afara graniţelor României şi lansa un apel către statele semnatare a Tratatului de Pace de la Paris (1947), prin care se cere anularea consecinţelor acestuia privind hotarele României, dat fiind faptul că Pactul Ribbentrop-Molotov a fost condamnat.

De asemenea, delegaţi din mai multe filiale din ţară, au participat la **Prima Convenţie Naţională pentru Reîntregire**, desfăşurată la Iaşi pe 24 Ianuarie 1992.

Poziţia asociaţiei faţă de anumite evenimente, a fost exprimată prin **mitinguri, declaraţii de presă şi proteste**. Războiul de la Nistru, din anul 1992, a declanşat mitinguri de condamnare a agresiunii armate împotriva românilor transnistreni, continuând apoi cu mitinguri pentru eliberarea grupului de patrioţi români încarceraţi la Tiraspol. Semnarea Tratatului cu Ucraina, în anul 1996, a provocat un nou val de proteste de stradă, petiţii adresate Preşedinţiei şi Parlamentului României, declaraţii de presă.

Preşedintele, sau preşedintele excutiv, au reprezentat asociaţia la diverse întruniri, desfăşurate în ţară, la Chişinău şi Cernăuţi, dintre care amintim câteva mai importante din ultimii ani:

- A IV-a Conferinţa Ştiinţifică Internaţională cu tema *Românii din jurul României – istorie şi actualitate*, Constanţa, mai 2003;
- *Zilele Mitropoliei Basarabiei*, Chişinău, 2003;
- *Zilele Culturii din Basarabia*, Institutul Cultural Român, 2004;
- Congresul Istoricilor de la Chişinău, 2004;
- Simpozionul Internaţional *Ştefan cel Mare şi Sfânt*, prilejuit de comemorarea a 500 de ani de la moartea voievodului, Chişinău, 2004;
- Audierea tematică *România şi Republica Moldova. Noi exigenţe în actualul context geopolitic*, organizată de Comisia de Politică Externă a Senatului României, mai 2004;
- Primul Congres al Istoricilor din România şi R. Moldova, organizat de Fundaţia Culturală *Magazin Istoric*, octombrie 2005;
- Primul Festival al Cântecului Patriotic *Hai să dăm mână cu mână*, Chişinău, decembrie 2005;
- Ceremonia de inaugurare a Cimitirului de Onoare de la Ţiganca, iunie 2006;
- Conferinţa Comunităţilor Româneşti din Europa, organizată de Guvernul României la Palatul Parlamentului,octombrie 2006;
- Simpozionul *Gheorghe Asachi şi Presa românească în Bucovina*, organizat la Herţa, în 2009, de Asociaţia Obştească *Gheorghe Asachi*.

De la înfiinţarea asociaţiei şi, mai cu seamă, pe măsura creşterii numărului de filiale şi de membri, s-a simţit nevoia unei informări permanente în ceea ce priveşte activitatea din filiale. Ideea editării unui buletin lunar informativ a fost materializată, prima dată, în cadrul Filialei din Buzău care a editat, începând cu ianuarie 1992, publicaţia *Curierul*. Ulterior, la nivelul Filialei din Bucureşti s-a reuşit editarea Buletinului de Informare *Întregirea*, iar apoi Revista *Pro Basarabia şi Bucovina*, care, din lipsa

fondurilor, şi-a încetat apariţia în anul 1999. În prezent, preşedintele Filialei din Iaşi, care îndeplineşte şi funcţia de vicepreşedinte al Consiliului Naţional, profesorul universitar dr. Ion Berghia, scoate revista *Dor de Basarabia*, iar la Filiala din Huşi, vicepreşedintele ei şi totodată vicepreşedinte al Consiliului Naţional, profesorul Ştefan Plugaru, editează revista *Maluri de Prut*.

O atenţie deosebită, atât la nivelul unor filiale (în special cele din Oradea, Iaşi, Constanţa, Piatra Neamţ), cât şi la nivel central, a fost acordată elevilor şi studenţilor din Basarabia şi Nordul Bucovinei, veniţi la studii în ţară. Conducerea de la Bucureşti a avut frecvente intervenţii la factorii decizionali din Ministerul Învăţământului, în ceea ce priveşte asigurarea locurilor de cazare în cămine, cuantumul burselor, mărirea numărului de locuri în şcoli şi universităţi, acordarea de locuri pentru rezidenţiat.

Nici elevii din Basarabia nu au fost neglijaţi; la deschiderea anului şcolar (1 septembrie), o delegaţie din partea asociaţiei a fost prezentă, ani de-a rândul, în şcoli din mai multe localităţi, pentru a oferi premii, constând în cărţi, dulciuri şi bani. Sponsorul acestei acţiuni a fost patriotul român basarabean Toma Istrati, un Mecena contemporan al Basarabiei.

Dezbaterea, din cadrul Comisiei de Politică Externă din Senatul României, privind relaţiile cu R. Moldova

De asemenea, la intervenţiile conducerii, ani la rând, s-au obţinut locuri gratuite în tabere pentru elevi. În acest sens, este de menţionat faptul că, în timpul ministeriatului domnului Alexandru Mironov la Ministerul Tineretului, îşi petreceau vacanţa de vară în România câteva sute de elevi din Basarabia. Din păcate, în ultimii ani, s-a recurs, de către instituţiile româneşti finanţatoare, la selectarea tinerilor pe criterii şi recomandări politice.

Asociaţia noastră, prin donaţii şi sponsorizări obţinute inclusiv de la românii din diaspora, reuşeşte, anual, să facă fericiţi pe Litoralul Mării Negre, circa 150-200 de copii din Basarabia, Transnistria, Herţa, Nordul Bucovinei.

Partenerii şi colaboratorii noştri sunt, în toate localităţile unde există filiale, instituţiile de cultură - biblioteci, muzee, teatre, instituţiile administraţiei locale, inspectoratele şcolare şi unităţile de învăţământ gimnazial şi universitar, instituţiile de cult şi de ştiinţă. Asociaţiile de creaţie, artişti amatori şi profesionişti, scriitori şi pictori oferă cu talentul şi măestria lor suportul manifestărilor cultural-artistice.

Dintre organizaţiile neguvernamentale partenere amintim: Societatea pentru Limba şi Literatura Română în Bucovina, A.S.T.R.A., Asociaţia Ţinutul Herţa, Vatra Românească, Alianţa Civică, Asociaţia Veteranilor de Război, Asociaţia Foştilor Deţinuţi Politici, Asociaţia Ofiţerilor în Rezervă şi Retragere, Societatea pentru Cultura Românească *Mihai Eminescu* din Bucovina, Asociaţia Culturală Obştească *Gheorghe Asachi* din Herţa, Asociaţia Româno-Americană şi Asociaţia *Iuliu Maniu* din Statele Unite. Tuturor, conducerea asociaţiei noastre le adresează sincere mulţumiri şi recunoştinţă.

Alături de Ansamblul Artistic *Ştefan Vodă* din Căpriana, la Spectacolul Omagial organizat cu prilejul împlinirii a 90 de ani de la Unirea Basarabiei cu România

Dăruind ofrande Bisericii "din baracă", localitatea Sângera,Raionul Chişinău

După anul 1990, au fost elaborate o serie de legi reparatorii pentru anumite categorii de persoane (veterani de război, deţinuţi politici, persoanele strămutate din Cadrilater). Pentru românii refugiaţi din ţinuturile ocupate - Basarabia şi Nordul Bucovinei, asemenea legi au fost elaborate mult mai târziu (1999 şi 2003). Din păcate, în cea mai mare parte prevederile legale fie că nu se respectă, fie că aplicarea lor este îngreunată de birocraţie, cu bună ştiinţă şi din rea voinţă (sau poate din alte motive obscure!), iar intervenţiile conducerii asociaţiei la instituţiile abilitate (Prefectura Bucureşti, Casa Naţională de Pensii şi a Municipiului Bucureşti, Autoritatea Naţională pentru Restituirea Proprietăţilor), adeseori sunt ignorate.

Redobândirea cetăţeniei române de către cei cărora le-a fost confiscată odată cu răpirea gliei străbune şi libera circulaţie în Ţara Mamă, sunt de asemenea probleme prioritare pentru asociaţia noastră.

Deşi asociaţia noastră reprezintă un important segment al societăţii civile, fiind cea mai veche şi cea mai bine organizată în teritoriu (singura care are filiale şi în afara graniţelor ţării), având drept suport o variată şi intensă activitate, cu toate demersurile noastre întreprinse încă din anul 2003, asociaţia nu a primit încă statutul de ,,utilitate publică", deşi este îndreptăţită pentru această recunoaştere. Poate că, dacă s-ar fi acceptat diversiunea cu „etnicii moldoveni" lansată în România la un moment dat de către guvernanţii comunişti de la Chişinău, am fi avut mai multe şanse..... Din păcate, chiar şi parlamentarii români basarabeni au fost şi sunt prea puţin interesaţi de soarta asociaţiei. Este o realitate tristă pe care dorim să o exprimăm la acest ceas aniversar pentru asociaţia noastră.

Pentru noi însă, *Basarabia reprezintă Pământul misiunii noastre* (pr. Sergiu Roşca), iar *Ţara nu este o râmă pe care să o tai în două fără să ucizi şi viaţa ei* (Grigore Vier).

Reacția Patriarhiei Moscovei la reactivarea Mitropoliei Basarabiei

***Romeo CEMÂRTAN*, Chişinău**

(continuare din pag. 1)

După destrămarea U.R.S.S. în 1991, Biserica Ortodoxă Rusă a depus un efort considerabil pentru a nu urma soarta Imperiului Sovietic. Astfel, s-a creat o situație paradoxală, comparabilă cu prezența militară rusă în noile state independente din lagărul sovietic, în care, pe plan spiritual, un stat străin, cum este Federația Rusă, conduce prin Patriarhia Moscovei, viața bisericească din spațiul altor state vecine (Ucraina, Belarus, Moldova, Estonia). O astfel de situație reprezintă un amestec flagrant în treburile interne ale statelor respective. Însă, Biserica Ortodoxă Rusă îşi motivează poziția sa de monopolist a vieții religioase în fostele republici sovietice prin afirmația că „după destrămarea U.R.S.S., ortodoxia va deveni un nucleu de unitate” (1, p. 1). Aici, sub ortodoxie nu se înțelege pur şi simplu dreapta credință a creştinilor de rit bizantin, ci Biserica Ortodoxă Rusă – „mama spirituală” a popoarelor din Ucraina, Rusia şi Moldova. Este evident, că poziția Patriarhiei Moscovei față de fostele republici sovietice pe plan spiritual a rămas cea imperialistă, conform ideologiei: „Moscova – a treia Romă, iar Rusia – succesoarea Bizanțului”.

Această politică imperialistă a Bisericii Ortodoxe Ruse a fost contestată după 1991, atât pe plan intern (de către o parte din structurile bisericeşti locale din Ucraina, Estonia şi Moldova, unde s-au creat Bisericile Ortodoxe în afara jurisdicției Patriarhiei Moscovei), cât şi pe plan interbisericesc (cazul Patriarhiei Ecumenice din Constantinopol, care niciodată nu a recunoscut jurisdicția Patriarhiei Moscovei asupra Bisericii Ortodoxe din Estonia şi cazul Patriarhiei Române, de sub jurisdicția căreia, în 1940, a fost smulsă Basarabia de către Uniunea Sovietică).

În cazul Mitropoliei Basarabiei (stema în foto), Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române nu a recunoscut niciodată desființarea ei. Din acest motiv, întâistătătorii Bisericii Ortodoxe Române au inițiat o convorbire frățească cu Biserica Ortodoxă Rusă pentru repararea nedreptății cauzate, pe plan bisericesc şi canonic, de pactul Ribbentrop – Molotov, în urma căruia Basarabia, în mod forțat, a trecut sub jurisdicția Patriarhiei Moscovei. Însă, această inițiativă a Patriarhiei Române, lansată pe data de 9 aprilie 1992, a fost interpretată de către partea rusă, pe fondul conflictului Transnistrean, ca un amestec în jurisdicția sa şi tensionarea situației interetnice în Republica Moldova. Pentru a stopa mişcarea națională pro-română în rândul clerului din Republica Moldova, Patriarhia Moscovei a încurajat discriminarea celor care aveau viziuni patriotice şi doreau revenirea Bisericii Ortodoxe din Moldova sub jurisdicția

Patriarhiei Române (cazul Episcopului Petru Păduraru). Această atitudine antiromânească a Patriarhiei Moscovei, manifestată indirect prin acțiunile violente ale reprezentanților Mitropoliei Moldovei împotriva „trădătorilor” şi „schismaticilor”, a accelerat procesul de reactivare a Mitropoliei Basarabiei.

Fiind conştientă de prezența sa anticanonică şi ilegală pe teritoriul Republicii Moldova, un stat de jure suveran şi independent, Patriarhia Moscovei a întreprins un pas care, în viziunea ei, trebuia să diminueze mişcarea pro-română în rândul clericilor din acest spațiu. Este vorba despre decretul Sfântului Sinod al Patriarhiei Ruse, din 5 octombrie 1992, prin care Biserica Ortodoxă din Moldova este declarată independentă[*] în treburile interne (activitatea bisericească administrativă şi instructivă) față de Patriarhia Moscovei. Pentru a clarifica termenul politic de „independență”, Î.P.S. Vladimir precizează într-un interviu acordat emisiunii „Mesager”, la 16 octombrie 1992: „Relațiile canonice rămân, fiindcă dacă nu depindem de Biserica din Moscova, canonic trebuie să depindem de o oarecare Biserică... Dar aşa, prin Biserica Patriarhiei Moscovei, noi avem totuşi legături canonice cu toate Bisericile din lume” (2, p. 3). Cu regret trebuie să constatăm că Mitropolitul Vladimir, instruit de Patriarhul său, a încurcat semnificația terminologiei folosite, pentru că termenul laic de „independent” este echivalent mai mult cu cel bisericesc – „autocefal”, iar în cazul dat este vorba despre o autonomie în cadrul unei Patriarhii. Deci, nu putem vorbi despre „independența” reală a Bisericii Ortodoxe din Moldova. Cei care folosesc acest termen, o fac în scopuri de manipulare. O altă neconcordanță în afirmațiile Mitropolitului Vladimir, o găsim în acelaşi interviu, în care Înalt Prea Sfinția Sa afirmă că: „În Statutul Bisericii Ortodoxe sânt două puncte ce spun că noi avem deja Soborul Bisericesc şi avem Sinodul nostru Bisericesc, al Bisericii Ortodoxe din Moldova. Şi prin hotărârea acestui Sinod noi putem alege şi preoți şi episcopi, ca în viitor să fie hirotonisiți pentru Biserica din Moldova” (2, p. 3). Însă, în fiecare al doilea punct al Statutului Bisericii Ortodoxe din Moldova, aprobat de Guvern la 17 noiembrie 1993, se confirmă subordonarea față de Patriarhia Moscovei: „De la ierarhia superioară bisericească şi până la starețul mănăstirii şi decanul Facultății de Teologie – toți vor fi numiți de Sinodul Bisericii Ruse” (3, p. 3). Un astfel de Statut nu se potriveşte nu doar Bisericii „independente”, ci şi unei Biserici cu autonomie reală. Putem concluziona, că Patriarhia Moscovei a declarat Biserica Ortodoxă din Moldova drept „independentă” cu scopul de a ieşi, în sfârşit, din ilegalitate şi pentru a stopa aspirațiile naționale ale clerului de sub jurisdicția sa.

După Şedința Sinodului Rus din 5 octombrie 1992, Patriarhul Moscovei, Alexei al II-lea, a trimis, în sfârşit, un răspuns Patriarhului Teoctist, referitor la inițiativa Bisericii Ortodoxe Române din 9 aprilie 1992. În răspunsul său, Alexei al II-lea a încercat să argumenteze istoric dreptul la jurisdicție a Patriarhiei Moscovei asupra teritoriului Basarabiei (4, p. 36-42). În mare parte, această argumentare reprezintă o viziune în spiritul, atât a Imperiului Țarist, cât şi Imperiului Sovietic, şi ignoră adevărul istoric. Pentru a găsi un compromis echitabil, Patriarhia Română a afirmat, într-o scrisoare adresată lui Alexei al II-lea, din 20 decembrie 1992, că „nu exclude posibilitatea ca Patriarhia Moscovei să aibă jurisdicție peste diaspora sa ortodoxă rusă din Republica Moldova” (4, p. 57). Însă, conducerea Bisericii Ortodoxe Ruse nu dorea să împartă cu Patriarhia Română teritoriul Republicii Moldova, „un vechi avanpost spiritual al Rusiei la gurile Dunării”.

---

[*] În cazul dat, termenul mai potrivit este cel bisericesc – autonomă, care reflectă realitatea relațiilor dintre o Mitropolie cu drepturi mai largi ca Patriarhia, sub jurisdicția căreia rămâne în continuare.

Această atitudine preconcepută explică reacţia dură şi chiar agresivă a Patriarhiei Moscovei la reactivarea Mitropoliei Basarabiei pe data de 19 decembrie 1992. În scrisoarea sa, adresată părţii române, Patriarhul Moscovei califică actul de reactivare ca „... ingerinţă anticanonică în problemele interne ale Bisericii Ortodoxe din Moldova, care este parte a Patriarhiei Moscovei şi care se bucură de independenţă în administraţia sa internă...” (4, p. 59), şi acuză Patriarhia Română de încălcarea unor canoane bisericeşti (4, p. 59), ca la sfârşitul scrisorii sale să pună un ultimatum: „Dacă apelul nostru nu va produce nici un fel de reacţie, vom înţelege acest lucru ca pe începutul unei noi schisme, care va distruge relaţiile dintre cele două Biserici şi care va afecta serios unitatea Ortodoxiei, precum şi relaţiile dintre cele două naţiuni. În acest caz ne rezervăm dreptul de a ne adresa Bisericii universale în totalitatea ei, cu cererea unei judecăţi panortodoxe asupra acestei probleme” (4, p.60).

Această ameninţare a fost urmată de ruperea relaţiilor dintre cele două Biserici Ortodoxe surori*. Însă, ameninţarea cu judecata panortodoxă a rămas pur abstractă, cu caracter manipulatoriu. Patriarhia Moscovei era conştientă că astfel de judecată, prezidată de Patriarhia Ecumenică din Constantinopol, va fi în defavoarea ei, mai ales că un caz asemănător cu cel al Mitropoliei Basarabiei era obiectul diferendului canonic dintre Patriarhia Moscovei şi cea Ecumenică, referitor la Biserica Ortodoxă din Estonia*. Trebuie subliniat că Patriarhia Ecumenică, împreună cu alte Patriarhii autocefale, a recunoscut cononicitatea reactivării Mitropoliei Basarabiei încă în 1993.

Izolându-se în ambiţiile sale imperialiste şi refuzând orice dialog cu Patriarhia Română şi cea Ecumenică, Patriarhia Moscovei a întreprins unele măsuri menite să întărească poziţia sa în Republica Moldova. În primul rând, Patriarhia Moscovei s-a asigurat ca Guvernul de la Chişinău, sub diferite pretexte, să refuze înregistrarea Mitropoliei Basarabiei. În al doilea rând, la iniţiativa conducerii Bisericii Ortodoxe Ruse, guvernul Sangheli a lichidat, în toamna anului 1993, Facultatea de Teologie din Chişinău, un centru de redeşteptare naţională şi a creat în locul ei Academia Teologică de tip rusesc, subordonată direct Mitropoliei Moldovei. Astfel, se asigura educaţia ideologică pro-moscovită a viitorilor preoţi din Republica Moldova.

Pe plan teritotial – administrativ, Patriarhia Moscovei, încălcând Tomosul de Independenţă, acordat Mitropoliei Moldovei la 5 octombrie 1992, a decis ca în locul episcopului vicar Vichentie Moraru, trimis într-o eparhie din Siberia, să fie adus arhimandritul Iustinian (Ovcinicov), parohul bisericii „Belaia Ţercovi” din eparhia Tveri (Rusia). Acest cetăţean al Federaţiei Ruse a fost hirotonit la 1 septembrie 1995 ca episcop de Dubăsari, vicar al Mitropoliei Chişinăului şi Moldovei (7, p. 3). Ulterior, Sfântul Sinod al Bisericii Ruse a adoptat o hotărâre de a forma noi eparhii în Republica Moldova: la 17 iulie 1998 este formată eparhia de Cahul şi Căuşeni, condusă de atunci de P.S. Episcop Anatolie (Botnari) (8, p. 2), iar puţin mai târziu, la 6 octombrie acelaşi an, au fost create încă două eparhii noi: cea de Edineţ şi Briceni în frunte cu P.S. Episcop Dorimedont (Cecan) şi eparhia de Tiraspol şi Dubăsari, condusă de P.S. Episcop Iustinian (Ovcinicov) (9, p. 1). Toate aceste acţiuni pot fi interpretate drept o ingerinţă în treburile interne ale Republicii Moldova, mai ales în cazul conferirii titlului de episcop de Dubăsari şi Tiraspol unui cetăţean al Federaţiei Ruse. „Legea cu privire la culte din 1992 stabileşte că toţi ierarhii şi şefii cultelor trebuie să fie în mod obligatoriu cetăţeni ai R. Moldova” (10, p. 2). Nerespectarea normelor canonice şi a legilor Republicii Moldova de către Patriarhia Moscovei a condus inevitabil la conflictul interbisericesc din 2001, legat de mănăstirea şi Seminarul de la Chiţcani**. Acest conflict, aplanat prin trecerea Seminarului de la Chiţcani la Chişinău (de fapt lichidarea lui, pentru că actualmente Seminarul nu dispune de spaţiu şi s-a redus numai la clasa a 9-a) şi cedarea mănăstirii Noul Neamţ autorităţilor transnistrene, a provocat mari întrebări din interiorul Mitropoliei Moldovei asupra realităţii autonomiei Bisericii Ortodoxe din Moldova (12, p. 3).

Însă, să revenim la relaţia dintre Biserica Ortodoxă Română şi cea Rusă. Evitând timp de trei ani un dialog direct cu Patriarhia Română, simţându-se în izolare şi fără susţinerea din partea altor Biserici Ortodoxe, Patriarhia Moscovei, totuşi, a acceptat o întrevedere la nivel înalt între cele două Patriarhii pentru a discuta cazul Mitropoliei Basarabiei.

Prima întrevedere a avut loc în luna mai 1996, la Geneva. În cadrul negocierilor a fost abordată, în special, problema jurisdicţiei canonice a Mitropoliei Basarabiei şi a rangului de Exarhat al Plaiurilor, pe care îl deţine din 1995 Î.P.S. Petru, şi care conferă Mitropoliei Basarabiei dreptul de jurisdicţie canonică extrateritorială (13, p. 2). Astfel, între cele două Patriarhii au avut loc mai multe runde de negocieri. Cea mai semnificativă, după părerea observatorilor, a fost cea din 15 ianuarie 1999, care a avut loc în incinta Palatului Republican din Chişinău. Patriarhia Moscovei a fost reprezentată de Î.P.S. Kiril, Mitropolit al Smolenskului şi Kaliningradului, şeful delegaţiei, Î.P.S. Vladimir şi, cât de straniu n-ar părea, dl. Gheorghe Armaşu, şeful Serviciului Culte al Guvernului de la Chişinău. Patriarhia Română, la rândul ei, a fost reprezentată de către Î.P.S. Daniel, Arhiepiscop al Iaşilor şi Mitropolit al Moldovei şi Bucovinei, Î.P.S. Nestor, Mitropolitul Olteniei şi de Vlad Cubreacov, membru al Adunării Naţionale Bisericeşti a Patriarhiei Române (14, p. 1). În urma dialogului purtat „s-a convenit asupra unui moratoriu în relaţiile dintre cele două mitropolii care există obiectiv în R. Moldova. (...) S-a stabilit că până va fi găsit, de comun acord, un model reciproc acceptabil de soluţionare a diferendului

* Scrisoarea Prea Fericitului Teoctist, din 19 mai 1993, adresată Sanctităţii Sale Alexei al II-lea, în care Patriarhia Română a apărat canonic şi istoric dreptul la existenţă a Mitropoliei Basarabiei, a rămas fără nici un răspuns (4, p. 85-101).

* Biserica Ortodoxă Autonomă Estoniană a fost înfiinţată de Patriarhia Ecumenică în 1923. Această Biserică a fost desfiinţată în mod abutiv în 1945. Desfiinţarea ei s-a făcut fără acordul Patriarhiei Ecumenice de către Patriarhia Moscovei, care a transformat-o într-o simplă episcopie. După 1991, din cele 80 de parohii ale Bisericii Ortodoxe din Estonia, 54 au depus cerere scrisă la Patriarhia Ecumenică pentru reactivarea Bisericii Ortodoxe Autonome Estoniene. În cadrul convorbirilor bilaterale, Patriarhia Moscovei a refuzat propunerea Patriarhiei Ecumenice de a crea o jurisdicţie bisericească dublă. Această atitudine a părţii ruse a impus Patriarhia Ecumenică să reactiveze Mitropolia Ortodoxă Autonomă Estoniană la 20 februarie 1996 (5, p. 2). Tot atunci, Guvernul estonian a înregistrat această structură bisericească. Însă, Biserica Ortodoxă din Estonia, care a rămas sub jurisdicţia Patriarhiei Moscovei, a fost legalizată abia în luna mai 2002 şi nu fără intervenţia statului rus. În present, cele două Patriarhii discută asupra împărţirii patrimoniului bisericesc (6, p.1).

** „Conflictul de la mănăstirea Chiţcani a izbucnit după ce la 3 aprilie 2001 Patriarhia Moscovei a decis numirea în funcţie de rector al Seminarului de la Chiţcani pe P. S. Iustinian, ceea ce practic a însemnat trecerea mănăstirii sub jurisdicţia Tiraspolului” (11, p. 4).

canonic, relațiile dintre cele două mitropolii vor fi trecute, de la confruntare şi vrajbă, la conciliere şi conlucrare. (...) Părțile locale au fost îndemnate să inițieze un dialog pe plan local" (15, p. 3). Partea rusă „nu contestă, în principiu, dreptul Patriarhiei Române de a avea în dipticile sale o Mitropolie a Basarabiei; precum şi dreptul de a avea în Sinodul său un ierarh cu titlul de Mitropolit al Basarabiei" (15, p. 3).

Dar, *de facto*, situația interbisericească în R. Moldova nu s-a schimbat. Aceasta o demonstrează şi evenimentele ce au avut loc la biserica „Sf. Nicolae" din Chişinău în toamna anului 1999, după moartea părintelui paroh Vasile Petrache, unul dintre inițiatorii reactivării Mitropoliei Basarabiei. În urma unor manipulări şi interese meschine, biserica respectivă, ce se afla sub jurisdicția Mitropoliei Basarabiei, a trecut cu o parte din credincioşi sub jurisdicția Mitropoliei Moldovei, care a primit-o contrar prevederilor şi înțelegerilor reciproce luate de cele două Mitropolii la 14 ianuarie 1999. După acest caz, rundele de negocieri între cele două Patriarhii au fost suspendate, iar Patriarhia Moscovei a continuat să-şi întărească poziția în R. Moldova. Astfel, pentru meritele deosebite în slujirea Bisericii Ortodoxe Ruse, Mitropolitul Vladimir a fost decorat, la 21 iulie 1999, cu diplomă şi medalia Sf. Vladimir de gradul II, şi cu medalia Sf. Serghii de Radonej de gradul II, la 18 august 2002. De asemenea, prin decizia Sinodului Rus care s-a desfăşurat la Moscova în perioada 13-16 august 2000, Î.P.S. Vladimir a fost numit membru permanent al Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Ruse (16, p. 2). Toate acestea demonstrează clar cât de important este acest „avanpost spiritual" pentru Patriarhia Moscovei.

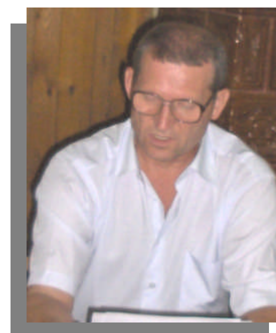
În concluzie, putem afirma că, în ciuda efortului depus de către Patriarhia Română pentru a rezolva cazul Mitropoliei Basarabiei pe calea dialogului frățesc cu Patriarhia Moscovei, cea din urmă a rămas pe pozițiile sale imperialiste (monopoliste), caracterizând reactivarea Mitropoliei Basarabiei drept o „sciziune în sânul Bisericii". În opinia conducerii Bisericii Ortodoxe Ruse, organizarea unei eparhii pe teritoriul unei alte eparhii este o „fărădelege bisericească". Ierarhii ruşi văd în acest diferend canonic o problemă şi un joc politic al Patriarhiei Române şi un precedent „foarte periculos" (17, p. 1). Această atitudine ostilă a Patriarhiei Moscovei a determinat Mitropolia Basarabiei să-şi câştige dreptul la existență nu pe calea dialogului bisericesc, care ar putea dura zeci de ani, ci apelând la Curtea Europeană pentru Drepturile Omului de la Strasbourg, fără a respinge posibilitatea aplanării diferendului canonic între cele două Patriarhii în baza dialogului interbisericesc.

Bibliografie:

1. И. Летяга, *Православие является здоровым объединяющим началом для народов Украины, России и Молдовы*, в «Ольвия – пресс», www.olvia.idknet.com , 01.09.2002.
2. *Interviu acordat de Î.P.S. Vladimir*, în ziarul Moldova Suverană, nr. 164 (18034), 10 noiembrie 1992.
3. Nina Mihail, *Biserica şi Neamul*, în ziarul Moldova Suverană, nr. 164 (18034), 10 noiembrie 1992.
4. Patriarhia Română, *Adevărul despre Mitropolia Basarabiei*, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 1993.
5. Bartolomaios al Constantinopolului, *Adevărul şi unitatea credinței mai presus de orice imperialism*, în revista Alfa şi Omega, nr. 5 (51), anul III, 1-15 mai 1996.
6. *Алексий II ждёт поддержки от Кремля*, в Независимой газете, http://ngx.ru/economics/2002-07-26/3_aleksiy.html
7. *Un nou episcop vicar în Biserica Ortodoxă din Moldova* în ziarul Curierul Ortodox, nr. 6 (6), 1-31 octombrie 1995.
8. *O nouă eparhie în Biserica Ortodoxă din Moldova*, în ziarul Curierul Ortodox, nr. 14 – 16 (69-71), 15 iulie – 31 august 1998.
9. Ziarul Clopotnița Moldovei, nr. 38, 31 octombrie 1998.
10. *Patriarhul Rusiei numeşte episcopi în R. Moldova*, în ziarul Flux, Cotidian Național, nr. 181 (380), anul II, 10 octombrie 1998.
11. *Conflictul de la Chițcani se agravează*, în ziarul Curierul Ortodox, nr. 9 (116), 10 (117), 19 mai 2001.
12. Andrei Rotaru, *Autonomie reală – "Sondaj de opinie"*, în ziarul Curierul Ortodox, nr. 13 (120), 12 iulie 2001.
13. *Delegația Mitropoliei Basarabiei la Iaşi*, în revista Alfa şi Omega, nr. 17 (67), anul III, 1-15 septembrie 1997.
14. Ziarul Clopotnița Moldovei, nr. 3, anul II, 21 ianuarie 1999.
15. *De la confruntare şi vrajbă – la conciliere şi conlucrare*, în ziarul Flux, Cotidian Național, nr. 7 (440), anul III, 19 ianuarie 1999.
16. *Decret nr. 5180* în ziarul Curierul Ortodox, nr. 12 (107), 30 decembrie 2000.
17. Ziarul Țara, nr. 91 (1069), 20 august 2002.

Vladimir Bodescu, membru al Sfatului Țării din Basarabia (1868 – 1941)

Dinu POŞTARENCU (Chişinău)

S-a născut la Durleşti, sat din preajma Chişinăului, în ziua de 4 martie 1868, avându-i ca părinți pe Gheorghe Zaharia Bodescu, podporucik (sublocotenent) în retragere, şi Elena[1].

La 1875, tatăl său, fost militar în armata țaristă, nu mai era în viață. În acest an văduva Elena Bodescu a înaintat directorului Liceului de Băieți din Chişinău o cerere, în care şi-a exprimat rugămintea de a-l înscrie la liceu pe fiul său, Alexandru[2]. Într-o publicație din 1883 se menționează că Vladimir Bodescu, fost pupil al Orfelinatului din Chişinău, repartizat, conform deciziei tutorilor, la Liceului de Băieți din Chişinău, învăța în acest an în clasa a III-a a instituției respective de învățământ[3], în care fusese înmatriculat în anul 1880[4].

Anul şcolar 1883/1884, fiind în acest timp elev în clasa a IV-a, V. Bodescu l-a încheiat cu câteva note negative, din care motiv a fost lăsat repetent[5].

După absolvirea Facultății de Drept a Universității Imperiale Sf. Vladimir din Kiev, Vladimir Bodescu a fost angajat în calitate de candidat la funcții judecătoreşti pe lângă Tribunalul din Taganrog, oraş situat pe țărmul de nord al Mării Azov. La 1 iunie 1895, el a fost desemnat în calitate de ajutor al secretarului Tribunalului din Taganrog. Pe data de 13 noiembrie 1897, este transferat la Tribunalul din Erevan, dar pentru scurt timp, la 10 iunie 1898 fiind trecut din nou la Tribunalul din Taganrog. Prin ordinul din 28 ianuarie 1906, V. Bodescu este numit judecător al sectorului II al oraşului

Berdeansk, inclus în componența circumscripției Tribunalului din Taganrog, funcționând aici până în ziua de 25 octombrie 1910, când a demisionat[6].

Revine în Basarabia, la Chişinău, unde, potrivit unui dicționar biografic din 1939, a fost, un timp, procuror de curte, conducând efectiv Parchetul General din Chişinău[7]. În 1912 practica avocatura la Chişinău, fiind domiciliat pe strada Leovskaia, nr. 64[8]. Era căsătorit cu Daria, fiica lui Alexandru Odnosumov, cu care creştea un fiu, pe nume Alexandru, născut la 5 octombrie 1908[9].

În timpul carierei sale de avocat, Vladimir Bodescu a trecut printr-o întâmplare neplăcută. Judecând, în cadrul şedinței din 5 aprilie 1913, procesul cu privire la avocatul V.G. Bodescu, Secția Penală a Tribunalului din Chişinău a constatat că „inculpatul V.G. Bodescu este acuzat de comiterea, la 21 august 1912, a unei contravenții, care se pedepseşte cu patru luni de închisoare", dar, „având în vedere manifestul imperial din 21 februarie 1913, acest proces trebuie clasat"[10].

La 20 februarie 1918, avocatul Vladimir Bodescu este ales din partea Societății juridice al moldovenilor deputat în Sfatul Țării[11], validându-i-se mandatul de la 21 februarie 1918 până la 27 noiembrie 1918, adică până în ziua când s-a desfăşurat ultima şedință al acestui for legislativ basarabean. În cadrul Sfatului Țării a fost membru al Comisiilor Constituțională şi Juridică[12].

Completând, la 21 mai 1918, chestionarul de membru al Sfatului Țării, Vladimir Bodescu a notat că este moldovean-român, fără de partid, practică avocatura, în cadrul Sfatului Țării face parte din Partidul Muncii al Agricultorilor Moldoveni, inclus în componența Blocului Moldovenesc, este membru al Societății de Iluminare Culturală *Făclia* şi al Societății Juriştilor Moldoveni, locuieşte în casa cu numărul 64 de pe strada Leovskaia[13]. În memorabila zi de 27 martie/9 aprilie 1918 a fost prezent în sala de şedințe a Sfatului Țării şi a votat pentru unirea Basarabiei cu România.

După înfăptuirea actului unirii şi până în 1933, potrivit declarației făcute mai târziu de V. Bodescu, a deținut postul de procuror al Curții de Justiție[14]. Dintr-o altă sursă aflăm că după data de 27 martie/ 9 aprilie 1918, V. Bodescu „a fost un timp delegat director general al justiției din Basarabia"[15]. Pensionându-se în 1933, el se retrage în satul său natal, unde, la moşia pe care o avea aici, se ocupă cu horticultura şi viticultura[16].

Apusul vieții i-a fost tragic. Acest trist eveniment s-a produs după cernita zi de 28 iunie 1940, când trupele sovietice de ocupație au invadat Basarabia. De notat că suntem în posesia unor informații referitoare la ultima perioadă a vieții sale, grație investigațiilor efectuate la Arhiva Ministerului Securității Naționale al Republicii Moldova de către Iurie Colesnic, care, depistându-le din dosarul cu numărul 824, le-a dat publicității[17]. Le expunem în continuare.

Nu se ştie de ce Vladimir Bodescu nu s-a refugiat în 1940 din Basarabia ca şi alți oameni politici. Anchetatorul Cerepanov, sublocotenent al serviciului de securitate, a ordonat să fie arestat. Motivarea era formală, precum s-a procedat în toate cazurile foştilor membri ai Sfatului Țării. Este acuzat în baza codului penal al R.S.S. Ucrainene, pentru că a fost membru al Blocului Moldovenesc, calificat de sovietici „contrarevoluționar", şi deputat în Sfatul Țării, că în 1918 a votat ,,dezlipirea Basarabiei de la Rusia Sovietică şi a unit-o cu România, motiv pentru care a primit drept recompensă 50 de hectare de pământ", că a fost membru activ al partidului lui Averescu. Incriminându-i aceste „păcate", Cerepanov a hotărât ca Vladimir Bodescu să fie închis în penitenciarul din Chişinău.

Din chestionarul arestatului aflăm că Vladimir Bodescu era pensionar. Soția sa, Daria Alexandru Bodescu, avea vârsta de 56 de ani. Copii lor erau: Alexandru, procuror, Elena, avocat, şi Tamara. În 1918, V. Bodescu a devenit membru al Partidului Poporului, organizat de generalul Alexandru Averescu, iar din 1938 – membru al Frontului Renaşterii Naționale. A fost decorat cu trei ordine *Coroana României*.

Arestarea lui Vladimir Bodescu s-a făcut fără mandat. În adeverința de la 15 august 1940, securistul Cerepanov a consemnat: „În legătură cu faptul că în secția specială 1 nu mai erau formulare de mandate, arestarea lui Bodesco V.G. s-a făcut în baza sancțiunii procurorului din 10/VIII 1940".

Capul de acuzare i-a fost prezentat tot la 10 august 1940. Pe lângă învinuirile cunoscute, în documente apare o frază nouă: „Aflându-se la posturi de răspundere, a luptat activ împotriva mişcării revoluționare, susținând dominația ocupanților români în Basarabia".

Este surprinzător faptul că Vladimir Bodescu, conform actului din dosar, a fost supus primului interogatoriu pe data de 9 august 1940. Prin urmare, povestea cu mandatul este inventată.

Procesul-verbal al interogatoriului din 9 august 1940 conține informații prețioase atât pentru cunoaşterea adevărului istoric cu privire la mişcarea de eliberare națională din 1917, cât şi de ordin biografic. Iurie Colesnic a reprodus acest text aproape în întregime:

„Întrebare: Ați fost membru al Blocului Moldovenesc?

Răspuns: Da.

Î: Din partea cărui partid politic?

R: În Blocul Moldovenesc am intrat în 1918, din partea lucrătorilor organizațiilor juridice din Chişinău.

Î: Din ce partide ați făcut parte?

R: Am fost membru al partidului lui Averescu.

Î: Când şi în ce împrejurări ați aderat la acest partid?

R: În 1917, în oraşul Chişinău, din Iaşi-România, a sosit generalul Averescu, care căuta adepți pentru viitorul său partid. Averescu a fost la gazda mea şi mi-a propus să fiu adeptul lui. Eu n-am fost împotriva acestei propuneri. La a doua sosire a lui Averescu la Chişinău, în 1918, el mi-a propus să ader la partidul lui şi eu am fost de acord. În acest partid m-am aflat până în septembrie 1918, când, devenind procuror al Curții de Justiție, am ieşit din partid.

Î: Când şi în ce condiții ați fost ales în Sfatul Țării?

R: În Sfatul Țării am fost ales la sfârşitul anului 1917 sau la începutul lui 1918, din partea lucrătorilor justiției din organizația cărora făceam parte. Din partea acestei grupe, am fost trimis deputat. Aflându-mă în acest organ, am aderat la Blocul Moldovenesc.

Î: Ce prezenta acest bloc?

R: Blocul Moldovenesc întruchipa în Sfatul Țării o organizație politică cu o predispoziție naționalistă evidentă. Din acest bloc făceau partea aproximativ 90 de persoane, deputați moldoveni din diverse grupări politice, care se situau pe poziția formării unei republici moldoveneşti independente de formație burgheză.

Î: Ce activități contrarevoluționare promova Blocul Moldovenesc în Basarabia?

R: Sarcina de bază a Blocului Moldovenesc era să moldovenizeze toate activitățile în Basarabia, să păstreze orânduirea politică burgheză care a fost până la 1917. Blocul Moldovenesc a declarat Basarabia independentă şi autonomă, după care şi-a modificat

hotărârea, votând la 27 martie 1918 unirea Basarabiei cu România.

Î: Personal, ați votat unirea Basarabiei cu România?

R: Da, personal, am votat.

Î: Ce scopuri urmărea Sfatul Țării votând unirea cu România?

R: Sarcina întregului Sfat al Țării, precum şi a Blocului Moldovenesc consta în aceea că trebuiau reduse la zero mişcările revoluționare din Basarabia, care luau amploare în 1918. Sfatul Țării şi, în particular, Blocul Moldovenesc, minimalizând pornirea revoluționară în mase, îşi propunea sarcina să păstreze clasa moşierilor, capitaliştilor şi să nu admită puterea sovietică în Basarabia.

Î: Cum se realizau practic aceste deziderate?

R: Sfatul Țării şi, în particular, Blocul Moldovenesc, dorind să-şi păstreze influența în masele populare, nu împiedica împărțirea pământurilor moşiereşti, dar, totodată, făcea totul ca o parte mare din aceste pământuri să rămână în posesia moşierilor. În continuare, când mişcarea revoluționară din Basarabia a fost frânată definitiv, membrii Sfatului Țării, după unirea Basarabiei cu România, au susținut cererea moşierilor de a se plăti retribuții pentru pământurile luate de țărani la finele anului 1917. În realitate, aşa s-a şi întâmplat. Pentru pământul luat, moşierii au primit din partea guvernului român compensații băneşti, dar în ce mărime nu mai țin minte. Banii primiți de moşieri din partea statului român erau acoperiți din impozitele strânse de la țăranii care au beneficiat de acest pământ.

Î: Ce a determinat Sfatul Țării să voteze unirea cu România? R: Fiind speriat de amploarea mişcării revoluționare în Rusia Sovietică, care amenința să învăluie Basarabia, cunoscând slăbiciunea organizațiilor politice întrunite în Sfatul Țării, se punea în discuție problema unirii pentru a salva Basarabia. Neadmițând amplificarea în continuare a mişcării revoluționare, Blocul Moldovenesc s-a pronunțat unanim în favoarea unirii Basarabiei cu România, mergând la lichidarea republicii independente, declarată de Sfatul Țării. Personal, ca deputat al Sfatului Țării şi membru al Blocului Moldovenesc, împărtăşeam acest punct de vedere şi în baza lui am şi votat unirea Basarabiei cu România.

Î: În ce scop a fost declarată Republica Moldovenească independentă?

R: Din orgoliu. Pe atunci, toți se dezlipeau în baza principiului autodeterminării popoarelor. Scopul nostru era de a organiza o republică moldovenească independentă.

Î: Ce recompensă ați primit votând în Sfatul Țării unirea Basarabiei cu România?

R: Nu mai țin minte în ce an, toți deputații din Sfatul Țării au primit 50 ha pentru votarea din 27 martie 1918. Pământul primit l-am vândut în 1934 lui Marchetti, fost prefect al județului Chişinău, pentru 300 000 lei.

Î: Ați arătat mai sus că, în 1917, v-ați întâlnit cu generalul Averescu. Cu ce scop a sosit Averescu la Chişinău?

R: Scopul venirii lui Averescu era de a căuta susținători în Basarabia pentru viitorul său partid.

Î: Recunoaşteți că sunteți vinovat pentru faptul că ați votat unirea.

R: Nu, nu recunosc. Poporul basarabean, cu limba şi credința, tindea spre români şi această unire a fost atunci firească".

La 10 august 1940, Vladimir Bodescu este interogat din nou, cerându-i-se să recunoască că este vinovat de înăbuşirea mişcării revoluționare, de apărarea sistemului burghez românesc, de votarea unirii. El se justifica în modul următor: „Fiind procuror timp de 14 ani, nu puteam să nu apăr guvernul României care m-a decorat cu *Coroana României*".

Pe data de 2 septembrie 1940 i s-a organizat o întâlnire cu Emanoil Catelli, care trebuia să-l determine să recunoască că unirea Basarabiei cu România însemna, de fapt, ruperea Basarabiei de la Rusia Sovietică.

Emanoil Catelli, potrivit afirmației lui I. Colesnic, era un mare patriot, dar el nu avea pregătire juridică, ci militară, şi găsea problema simplă – nu pricepea de ce Bodescu se împotriveşte şi nu recunoaşte un fapt atât de evident. Din procesul-verbal, întocmit cu ocazia acestei întrevederi şi reprodus de I. Colesnic, aflăm următoarele:

„Întrebarea adresată lui V. Bodescu: Ancheta v-a prezentat capul de acuzare că, fiind membru al Sfatului Țării, ați votat dezlipirea Basarabiei de la Rusia Sovietică şi unirea ei cu România. Recunoaşteți acest lucru? Răspunsul lui Bodescu: În partea care se referă la unirea Basarabiei cu România eu îmi recunosc vina în întregime, dar în faptul că aceasta a dus la dezlipirea de Rusia Sovietică eu nu mă consider vinovat, deoarece atunci nu mă gândeam la aceasta.

Întrebare adresată acuzatului Catelli: Este oare adevărată negarea de către inculpatul Bodescu a faptului că din votarea unirii Basarabiei cu România rezulta dezlipirea forțată a Basarabiei de Rusia Sovietică? Răspunsul lui Catelli: Negarea faptului dezlipirii Basarabiei de la Rusia Sovietică din partea inculpatului Bodescu nu este adevărată. Aceasta este o manevră de a se absolvi de răspunderea pe care noi, foştii membri ai Sfatului Țării, trebuie s-o purtăm. Faptul că am votat Unirea Basarabiei cu România însemna, în realitate, ruperea Basarabiei de la Rusia Sovietică. De aceea Rusia Sovietică, Japonia şi Italia, încă în 1919, nu recunoscuseră Unirea. Şi acum, când acest fapt este demonstrat istoric, nerecunoaşterea lui din partea cetățeanului Bodescu mi se pare neserioasă şi ridicolă. Aş dori să-i amintesc cetățeanului Bodescu că, în 1918, când s-a pus problema despre votarea dezlipirii Basarabiei de la Rusia Sovietică şi Unirea ei cu România, noi, moldovenii, membri ai Sfatului Țării şi ai Blocului Moldovenesc, am fost inspirați de pornirea naționalistă comună – de a crea un stat româno-basarabean, cu unirea tuturor popoarelor şi a tradițiilor existente. Noi ne obişnuiserăm cu modul de trai de până la revoluție şi nu doream să-l schimbăm. Iată ce ne-a făcut pe noi, pe toți membrii Sfatului Țării, să votăm Unirea Basarabiei cu România, şi a nega aceste fapte înseamnă a nega un adevăr istoric. Ideea noastră călăuzitoare era de a forma un stat românesc unitar în hotarele lui etnografice: din partea Rusiei, hotar era râul Nistru; din partea Austro-Ungariei hotar era Transilvania cu județele ce-i aparțineau şi erau locuite de români.

Întrebarea adresată acuzatului Bodescu: Acum recunoaşteți că, votând unirea Basarabiei cu România, ați votat concomitent şi dezlipirea Basarabiei de la Rusia Sovietică? Răspunsul lui Bodescu: Eu neg faptul dezlipirii Basarabiei de la Rusia Sovietică. Eu am votat Unirea Basarabiei cu România".

Prin decizia din 14 iunie 1941, Vladinir Bodescu a fost trimis în judecată, dar a început războiul şi el a fost evacuat împreună cu alți deținuți. La 24 octombrie 1941 este întemnițat în închisoarea din Kazan, iar peste câteva zile, la 28 octombrie, a decedat.

Note:

1. *Arhiva Națională a Republicii Moldova* (în continuare, *ANRM*), F. 211, inv. 3, d. 197.

2 Acest frate al lui V. Bodescu s-a născut la Durleşti, pe data de 13 decembrie 1865. Absolvind, în 1885, Liceul de Băieți din Chişinău, a manifestat dorința de a-şi continua studiile la Universitatea din Harkov (*ANRM*, F. 1862, inv. 25, d. 433, f. 2, 94-96).

[3] *Вестник Бессарабского земства*, Кишинев, 1883, nr. 1-2, отдел III, p. 120.
[4] *ANRM*, F. 1862, inv. 25, d. 1161, f. 68v; d. 1163, f. 103v.
[5] *ANRM*, F. 1862, inv. 25, d. 1165, f. 297v.
[6] *ANRM*, F. 39, inv. 13, d. 105, f. 2-8. Într-un dicționar biografic (*Figuri contemporane din Basarabia*, Chişinău, 1939, p. 14) este notat că V. Bodescu, după încheierea studiilor universitare, a exercitat funcția de magistrat în câteva oraşe din Imperiul Rus (Taganrog, Berdeansk, în Caucaz).
[7] *Figuri contemporane din Basarabia*, Chişinău, 1939, p. 14.
[8] *ANRM*, F. 88, inv. 2, d. 425, f. 21.
[9] *ANRM*, F. 39, inv. 13, d. 105, f. 2.
[10] *Ibidem*, f.9.
[11] *ANRM*, F. 727, inv. 2, d. 41, f. 152.
[12] *ANRM*, F. 727, inv. 2, d. 77, f. 4v-5.
[13] *ANRM*, F. 727, inv. 2, d. 37, f. 6.
[14] I. Colesnic, *Basarabia necunoscută*, Chişinău, 2000, vol. 3, p. 217.
[15] A. Chiriac, *Dicționarul membrilor Sfatului Țării al Basarabiei din 1917/1918*, în „Patrimoniu”, 1991, nr. 3, p. 69.
[16] Figuri contemporane din Basarabia, p. 14.

Legături spirituale peste timp: Episcopia Huşilor şi Mitropolia Basarabiei

Ştefan PLUGARU

Într-un material anterior, publicat în revista vasluiană *Elanul*, prezentam sprijinul acordat după Marea Unire din 1918 de către Episcopia Huşilor şi parohiile aflate în spațiul actualului județ Vaslui pentru susținerea financiară a activităților culturale desfăşurate de *Liga pentru unitatea culturală a tuturor românilor* din comuna Şaba, județul Cetatea Albă. Fondurile arhivistice vasluiene păstrează, însă, şi o sumă de documente inedite referitoare la relațiile dintre această episcopie şi Mitropolia Basarabiei, atât în perioada interbelică, dar mai ales în timpul celui de al doilea război mondial. Ele reflectă solidaritatea creştină care i-a unit pe românii de pe cele două maluri ale Prutului după ce trupele păgâne bolşevice au fost alungate, în vara anului 1941, de pe teritoriul estic al României Mari, răpit în anul 1940 prin ultimatum.

În perioada cât au stăpânit Basarabia sovieticii s-au dedat la barbarii care stârnesc, şi astăzi, indignarea. Bisericile au fost distruse sau transformate în grajduri pentru animale, icoanele au fost batjocorite şi cărțile de cult incendiate, cimitirele vandalizate, scoțându-se şi aruncându-se pe câmpuri osemintele celor răposați. La izbucnirea Războiului Sfânt pentru dezrobirea Basarabiei, când tunurile se auzeau tot mai puternic, vestind sosirea trupelor române eliberatoare, bolşevicii atei au săvârşit fapte abominabile într-un sat basarabean, Pituşca Lăpuşnei. Pentru că preotul satului slujise în biserică, în fața sătenilor un *Te – Deum* pentru Rege, Conducător şi oştile dreptcredincioase care se apropiau, a fost arestat împreună cu alte câteva zeci de țărani, scoşi în afara satului şi împuşcați fără milă. Cei care s-au salvat prin fugă au fost desfigurați de glonțele soldaților sovietici[1].

După eliberarea Basarabiei şi Bucovinei de Nord s-a apelat, aşadar, la străvechea solidaritate care i-a însoțit pe români în tot cursul Istoriei, atunci când ființa nației se afla în pericol. Astfel, Mitropolia Basarabiei, Arhiepiscopia Chişinăului, prin adresa nr. 644 din 1 septembrie 1941, se adresa Eparhiilor din România, inclusiv Eparhiei Huşilor (Episcopului de Huşi)[2]:

„Prea Sfințite,

În urma urgiei comuniste care s'a abătut asupru scumpei noastre Basarabii, a rămas, în această provincie, multă ruină, jale şi pustiire. Între altele, întreaga avere a Arhiepiscopiei Chişinăului a fost prădată şi incendiată de barbarii bolşevici. Trebuie dar să reclădim, din temelie, viața bisericească, națională şi economică în Basarabia.

N'avem fonduri însă nici pentru începutul unei activități misionare şi culturale – cât de modestă, iar nevoile sunt multe şi urgente.

Deaceea, facem un călduros apel către toate Eparhiile din Țară şi către întregul cler al Bisericii noastre ortodoxe române ca să ne vină în ajutor.

1) În primul rând, rugăm să ni se trimită calendare bisericeşti de perete, pe anul în curs, 1941, tipărite şi rămase neîntrebuințate, spre a fi distribuite gratuit credincioşilor din cuprinsul eparhiei noastre şi eventual în Transnistria.

2) Avem nevoie de un număr cât mai mare de cărticele de rugăciuni spre a fi date, tot gratuit, credincioşilor şi mai ales copiilor la începutul anului şcolar ce se apropie; căci stăpânirea anticreştină comunistă a încercat să otrăvească în primul rând sufletul tineretului. De asemenea, ne trebuiesc broşuri şi cărți religioase spre a fi împărțite poporului, deoarece Depozitul Nostru eparhial, cu literatură religioasă, a pierit în flăcările încendiului aprins de mâna criminală a iudeo-comuniştilor.

3) Tot astfel a fost nimicită şi frumoasa bibliotecă de pe lângă Consiliul Eparhial din Chişinău, care cuprindea un adevărat tezaur de literatură teologică.

Rugăm, deci, ca să ni se trimită cărți teologice şi patriotice, precum şi colecții de reviste bisericeşti, fie din rezervele şi depozitul Eparhiilor, fie din donațiuni personale din partea clerului.

În acest fel, cu ajutorul fraților tuturor Eparhiilor din țară, sperăm că vom putea reface, în scurt timp, biblioteca centrală Eparhială de pe lângă Arhiepiscopia Chişinăului.

Dacă costul expedierii acestor cărți nu va putea fi suportat de către donatori, respectuos Vă rugăm ca ele să fie adunate şi păstrate deocamdată în depozitul acelei Eparhii, întrucât noi nu dispunem în prezent nici de mijloace pentru transportarea lor.

4) Multe biserici din Eparhie au nevoie să fie înzestrate cu cărți de ritual.

De aceea, Vă rugăm a ni se trimite cărți vechi, mai ales din cele tipărite cu litere chirilice scoase din uz.

5) În fine, năzuim a reînființa revista ,,MISIONARUL”, în jurul căreia, timp de 11 ani, se grupau multe forțe creatoare ale misionarismului nostru ortodox şi care apărea cu binecuvântarea Sf. Sinod ca ,,Organ al misiei ortodoxe române”, având colaboratori şi abonați pe tot întinsul Țării şi chiar departe peste hotarele ei. Mai ales acum, când pentru Biserica noastră se deschide un nou şi vast câmp de activitate misionară, anume reîncreştinarea regiunilor româneşti de peste Nistru şi poate chiar al întregei populații din fosta Rusie, părăginită şi sălbăticită de regimul antihrist comunist.

Pentru a putea de îndată la reeditarea revistei ,,Misionarul” este nevoie de un ajutor grabnic şi real din parte tuturor eparhiilor, prin procurarea de abonamente şi colaborare. Dacă fiecare Eparhie ne-ar asigura de la 50-100 abonamente (a trei sute lei anual) şi ne-ar avansa imediat parte din costul lor, am putea păşi, îndată, la tipărirea revistei, posedând un material bogat şi de actualitate.

În nădejdea că apelul nostru va găsi un răsunet viu în sufletele conducătorilor Bisericii Ortodoxe Române şi a întregului cler, Vă rugăm a primi frăţeşti îmbrățişări şi călduroase mulțumiri.

Arhiepiscop locotenent,

<<ss>> indescifrabil

P.S. Sale,

Prea Sfințitului Grigorie, Episcopul Huşilor”[3].

O solicitare în acest sens fusese trimisă, încă de la 11 iulie 1941, către Episcopia Huşilor de către Consiliul Central Bisericesc al Patriarhiei Române: „*Pentru a putea face față imediat trebuințelor bisericeşti în parohile din Basarabia şi Bucovina de Nord, realipite la Patria Mamă prin războiul sfânt de dezrobirea fraților, purtat de victorioasele armate româno-germaneă, cu frăţească dragoste vă rugăm să binevoiți a dispune, de urgență, ca toate bisericile din cuprinsul Eparhiei P.S. Voastre, care au două sau mai multe cărți de ritual, să dea în mod obligatoriu un rând pentru bisericile din Bucovina şi Basarabia*”[4] pentru că Protoieria județului Vaslui de Sus, prin adresa nr. 405 din 13 august 1941 răspundea episcopului Huşilor:

„Prea Sfințite Stăpâne[5]*,*

Conformându-mă Ord. Prea Sfinției Voastre Nr. 4228 a.c., cu cel mai profund respect Vă supun înalt cunoştinței, anexat, tabloul cu

parohiile care pot dona cărţi de ritual pentru Basarabia şi Bucovina de Nord, desrobite, rugându-vă respectuos să binevoiţi a dispune.

Al Prea Sfinţiei Vaostre prea supus,

Protoiereu, <<ss>>".

Acesta înainta şi un ,,*Tablou de parohiile care pot dona cărţi de ritual pentru Basarabia şi Bucovina desrobită, conform Ord. Sf. Episcopii Nr. 4228/a.c*", adică Parohia Căzăneşti (12 cărţi de ritual), Curseşti (16 cărţi), Chiţoc (3), Laza (4), Rediu (4), Suhuleţ (9), Ţibăneştii – Buhli (10), Toporăşti (11), Valea – Hogii (7).

Parohiile din Protopopiatul Circ. I de Jos jud. Vaslui donau pentru bisericile din Basarabia şi Bucovina următoarele cărţi:

Parohia Miroeşti – 12 *Minee* cu litere vechi, un *Octoih* cu litere noi, un *Triod*, un *Apostol*, un *Ciaslov*, una *Psaltire*, una carte pentru Tedeumuri, un *Penticostar*, un *Catavasier*, toate cu litere noi, una *Sfântă Evanghelie* cu litere vechi, una carte pentru parastas cu litere noi şi un tipic bisericesc cu litere noi.

Parohia Palanca: una *Sf. Evanghelie* legată în piele cu litere noi, un *Apostol* legat în piele cu litere vechi, un *Liturghier* legat în piele cu litere noi, trei *Mineie* pe lunile Sept, Octomb., Nov., Dec. şi Ianuarie litere chirilice, nelegate şi cu lipsuri, un *Ciaslov* litere chirilice, legat provizor, un *Ciaslov* cu litere latine, legat în pânză, un *Moliftelnic* litere chirilice, legat în piele şi cu lipsuri.

Parohia Soleşti: Una *Sf. Evanghelie* legată în piele, litere cirilice, un *Moliftelnic* (la fel), un *Liturghier* asemeni.

Parohia Scheia I: Una *Evanghelie* litere chirilice.

Parohia Tatomireşti: Una *Sf. Evanghelie* format mare, legată în piele, un *Apostol* mediocru, un *Catavasier*, *Rânduiala Utreniei şi Sf. Liturghii* bună şi una *Psaltire* bună legată, cu litere chirilice.

Parohia Valea Rea: un *Ciaslov* mic şi un *Moliftelnic*.

Parohia Red. Galian: Două *Ciasloave* mari literă veche, un *Octoih* mare, literă veche, lipsă la început, nelegat, trei volume *Mineie* literă veche, uzate, un *Penticostar* literă veche, legat, bună stare, una *Sf. Evanghelie* literă veche, legată, una *Psaltire* literă veche, legată, stare mediocră, un *Moliftelnic* (idem), două volume predici (idem), un *Catavasier* mic (idem), una *Panahidă* literă veche, nelegată (idem) şi un *Moliftelnic* (idem). Tabloul era vizat de Protoiereu Pr. Paul Potorac (s.s. şi ştampilă).

Parohia Căzăneşti: una *Evanghelie* cu litere mici, un *Apostol* la fel, un *Liturghier* (idem), un *Mineiu* pe 12 luni (idem), un *Octoih* cu litere vechi, un *Penticostar* (idem, un *Triod* (idem), un *Ciaslov*, un *Catavasier* (toate cu litere vechi), o *Psaltire* cu litere noi, o *Panahidă*, o *Carte de Te – Deum*.

Parohia Curseşti: două *Sf. Evanghelii*, un *Aghiazmatar*, 12 *Mineie*, un *Apostol* (toate cu litere vechi).

Parohia Chiţoc: un *Liturghier* cu litere vechi, un *Octoih* legat în pânză, un *Evhologhiu* cu litere vechi, un *Liturghier* uzat, legat în carton.

Parohia Laza: o *Sf. Evanghelie* cu litere vechi, un *Octoih* legat în pânză, un *Evhloghiu* cu litere vechi, un *Liturghier* uzat, legat în carton.

Parohia Rediu: o *Sf. Evanghelie* cu litere vechi, un *Liturghier*, un *Molitvelnic*, o *Psalitire*, toate cu litere vechi.

Parohia Suhuleţ: o *Sf. Evanghelie*, trei *Liturghiere*, un *Triod*, un *Ciaslov*, o *Psaltire*, un *Catavasier*, un *Penticostar*.

Parohia Ţibăneştii Buhlii: o *Sf. Evanghelie* legată în piele, un *Liturghier*, un *Ciaslov*, un *Apostol*, un *Octoih mare*, un *Mineiu* pe tot anul, un *Triod*, un *Penticostar*, un *Catavasier* mic, un *Molitvelnic*.

Parohia Toporăşti: o *Sf. Evanghelie*, un *Molitvelnic*, un *Ciaslov mare*, un *Aghiazmatar*, o *Panahidă*, două *Liturghiere*, un *Triod*, un *Penticostar*, un *Octoih* mare, un *Mineiu* mare, toate cu litere vechi.

Parohia Valea Horgii: un *Liturghier*, un *Molitvelnic*, o carte de Te-Deum, un *Apostol*, un *Octoih*, un *Ciaslov*, un *Triod*[6].

Note:

[1] Preot Vasile Ţepordei, *Prin Basarabia Ruinelor* în *Scrieri alese*, Editura Flux, Chişinău, 2005, p. 332.

[2] La 7 august 1941, prin adresa nr. 5273/41, Mitropolia Bucovinei se adresa Episcopiei Huşilor: *Prea Sfinţite, Reîntregindu-se cu ajutorul lui Dumnezeu şi jertfa armatei nostre hotarele eparhiei Bucovinei, cu frăţească dragoste în Domnul avem onoare a vă face cunoscut că ne-am reluat scaunul de reşedinţă în oraşul Cernăuţi. Ca urmare, vă rugăm, să binevoiţi a dispune ca în viitor toată corespondenţa să ni se trimită la Cernăuţi. Primiţi, vă rugăm, Prea Sfinţite, ale noastre întru Hristor frăţeşti îmbrăţişări*" (*D.J..A.N.V.*, fond Episcopia Huşilor, *dosar 1/1941*, fila 81).

[3] *Ibidem*, fila 102. Rezoluţia episcopului Grigorie Leu de pe acest document, pusă la data de 4 septembrie acelaşi an: ,,*Cărţile de ritual ce se vor aduna vor fi trimise la Chişinău. Se va dispune ca Tipografia Cărţilor Bisericeşti să trimită 1000 cărţi de rugăciune direct la Chişinău*".

[4] D.J.A.N.V., *Fond Episcopia Huşilor*, dosar 1/1941, fila 71.

[5] *Ibidem*, fila 85.

[6] *Ibidem*, filele 95 – 98.

Mărturii despre răfuiala sovieticilor cu populaţia Basarabiei în primul an de ocupaţie

Viorica OLARU-CEMÎRTAN,
Doctor în Istorie (Chişinău)

Imediat după ocuparea Basarabiei de către U.R.S.S., marea majoritate a basarabenilor au căzut victime ale regimului bolşevic şi figurilor fidele acestora, cu ajutorul cărora închisorile din Chişinău şi din toată Basarabia s-au umplut în scurt timp. Persoanele arestate, rapid şi fără explicaţii, erau izolate, fără a avea dreptul să comunice cu membrii familiei. Se putea întâmpla ca familia să nu mai ştie nimic de ei sau să afle prea târziu de soarta lor tragică[1]. Sesizăm că au fost foarte multe cazuri de deportări individuale[2], neaşteptate, nejustificate, care încălcau chiar şi legislaţia noului regim.

Stalinismul a urmărit să distrugă opoziţia pe care i-o manifesta mediul ortodox basarabean, în care creştinismul şi valorile tradiţionale erau concrescute de fiinţa celui mai simplu om. Din această perspectivă, au fost deportaţi nu doar preoţii, dar şi credincioşii consecvenţi în credinţa lor.

Aşadar, elita naţional-politică, cea economico-socială, primarii unor sate, funcţionarii administraţiei române, profesorii au fost categoriile profesionale supuse represaliilor chiar de la bun început. „Nimicirea intelectualităţii basarabene a constituit una dintre sarcinile principale ale ocupaţiei sovietice"[3]. Categoriilor enumerate li se aduceau acuzaţii de genul - activitate contrarevoluţionară, agent al siguranţei, agitaţie antisovietică, agent al poliţiei. Activităţile lor din perioada interbelică, dar şi din primele zile ale ocupaţiei sovietice, erau interpretate ca acte naţionaliste, spionaj, sionism. Erau etichetaţi cu termeni ca: „duşman al naţiunii", „element social periculos" etc.

Cei care ajutau la îndeplinirea acestor acte erau localnici, de serviciile cărora se foloseau NKVD-iştii după bunul lor plac. Deseori, persoanele care erau în solda poliţiei secrete, după ce-şi îndeplineau misiunea, erau, la rândul lor, arestate sau deportate. În felul acesta lucrau serviciile secrete sovietice, folosind politica „dezbină şi guvernează". Pentru a-şi întări baza socială şi a justifica toate măsurile radicale, comuniştii din R.S.S.M. aveau un program ideologic prin care luptau din răsputeri să atragă populaţia basarabeană în sânul partidului bolşevic, pentru a adopta idealul comunist. Dar, majoritatea populaţiei, necăjită şi maltratată de noul regim, nici nu se gândea să adere la această

ideologie criminală, care nu le adusese decât teroare, lipsuri, jale şi mizerie.

De fapt, la sate, revolta şi nemulţumirea populaţiei era şi mai mare, deoarece situaţia lor era şi mai grea. Ţăranii au fost înşelaţi de propaganda comunistă, nu li s-a dat pământul promis, ba chiar li s-a luat din roadele lor modeste. Sovieticii au impus ţăranilor să predea recolta în folosul statului, iar satele care s-au opus au fost bombardate de avioanele sovietice, fiind distruse ogoarele şi casele. Au fost atestate şi jertfe umane[4].

În acest context, relevantă este o scrisoare datată cu 2 noiembrie 1941, adresată Mareşalului Ion Antonescu din partea unui basarabean, prin care observăm atât soarta familiei acestuia, cât şi soarta unui sat şi a spaţiului românesc ocupat de sovietici[5]:

„Domnule Mareşal,

Subsemnatul, Alexei Gâlcă, funcţionar la Camera Agricolă Bălţi, fiul lui Ion şi Eufimia Gâlcă, fost cântăreţ bisericesc şi originar din comuna Sărata Veche, judeţul Bălţi, cu profund respect, vin a aduce la cunoştinţa Domniei Voastre şi vin să vă rog următoarele:

Subsemnatul sunt originar şi cu domiciliu la data cedării Basarabiei URSS în comuna Sărata Veche, judeţul Bălţi, şi la data cedării mă aflam concentrat în regimentul 29 Artilerie, unde am rămas şi mai departe, renunţând a mă întoarce la casa părintească, unde rămăseseră fraţii şi părinţii neputându-se refugia din diferite motive, la fel procedând şi surioara mea, Valentina care se găsea elevă în clasa a II-a la şcoala de gospodărie rurală gradul I din Bălţăreşti, judeţul Neamţ.

În tot timpul cât Basarabia a fost sub ocupaţie, părinţii care îşi continuau acelaşi mod de viaţă românească şi creştinească, tatăl continuând a face serviciul la Sf. Biserică, mă rugau prin scrisori deznădăjduite să le cer repatrierea, lucru pe care l-am cerut şi obţinut. Însă, autorităţile sovietice au neglijat, ca în multe alte cazuri, şi această repatriere, ceea ce a făcut ca părinţii mei să-şi atragă asupra lor ura mai mare din partea autorităţilor sovietice, care au refuzat în repetate rânduri să le aprobe repatrierea, ci din contră, fiind pârâţi de confraţii şi consătenii noştri, care au ocupat locuri de cinste şi servicii de stat înainte în Basarabia şi care după cedare se afirmau vechi comunişti, în cele din urmă au fost deportaţi în ziua de 13 iunie 1941 sub motiv că sunt buni români, că tind să treacă în România, unde au fii şi că ar fi dus o viaţă în societate şi familie care stânjenea dezvoltarea comunismului, fiind şi slujitori credincioşi ai Sfintei Biserici.

Astăzi, întorcându-mă în satul natal, neputând mai înainte, pe lângă durerea care nu are margini că nu mi-am găsit părinţii şi fraţii, în plus găsind gospodăria părintească distrusă aproape şi pustiită de tot ce mai rămase în ea, mi s-a împietrit inima de durere de cele ce se întâmplă în satul natal.

Domnule Mareşal, satul meu este un sat destul de bogat şi cu locuitori de origine români, însă datorită conducerii administrative şi culturale din partea funcţionarilor de care a avut parte, acest sat şi înainte şi în prezent, nu-l putem numi decât un sat sărac, murdar, neorganizat, cu locuitori care se pretează la orice, numai la lucruri bune şi frumoase de interes naţional şi comun - nu.

Printre conducătorii şi luminătorii acestui sat este şi individul Niculai Pasecinic, fost director al şcoalei primare, locotenent în Armata Română, din care a dezertat la data cedării Basarabiei, care tot timpul a dus o politică contra intereselor statului, afirmându-se chiar că el a fost comunist vechiu şi a fost plătit pentru propaganda comunistă, ceea ce l-a ajutat să-şi realizeze averi şi imobile fantastice în acest sat şi în oraşul Soroca.

Acest fost educator şi luminător al poporului basarabean, la prezentarea în comună după dezertare din armata română, s-a pronunţat în adunările obşteşti că-i pare rău că nu a venit mai curând pentru a spânzura de stâlpul pavilionului străjeresc pe bărbosul de preot care se refugiase şi pe învăţătorul Dumitru Enăchescu, rămânând a-şi revărsa toată mânia asupra tatălui meu sub pretext că ar fi bun român, prieten al preotului, slujitor al Sfintei Biserici, sprijinitor al stilului nou şi ca având pe noi, fiii lui în România, ceea ce a făcut ca aliat cu presedateliu (primarul comunei de atunci - n.n.*), Vasile Popereşni să ajungă a căpăta satisfacţie de la autorităţile sovietice, deportându-i, iar ei, drept pedeapsă, pentru toate cele făcute, primul Niculai Pasecinic, este astăzi liber, continuându-şi propaganda comunistă. Oare acest om, comunist şi autorul principal la deportarea părinţilor mei şi al altor familii care se dovedise a fi buni români, poate fi liber astăzi pentru a duce şi mai departe propaganda comunistă? Cred că nu. La fel, cred că ar trebui sancţionat şi fostul presedateli Vasile Popereşni, care mână-n mână cu acest director de şcoală a terorizat locuitorii buni români şi contribuit la deportarea lor, precum şi la batjocorirea locaşului de închinăciune.*

2 noiembrie 1941.

Semnătura".

Note:

[1] Un caz reprezentativ este al lui Anatolie Surdu, a cărui soţie scria: „Pe data de 23 octombrie 1940 am primit o carte poştală de la serviciul secret N.K.V.D. că soţul meu a fost condamnat la 10 ani închisoare şi că acest proces s-a judecat în secret după ora 24, fiind de mare interes. Pe urmă am mai auzit că a fost dus cu vagonul peste Nistru şi de atunci nu mai am nici o veste de la dânsul". Vezi *Organizaţia teroristă Schinoasa, Chişinău,* Arhiva Naţională a Republicii Moldova (în continuare vom cita A.N.R.M.), Fond. 680, i.1, dosar 4.107, fila 16.

[2] „Subsemnata, Danilescu Zinaida, de 45 ani, româncă, de profesie casnică, căsătorită, domiciliul în strada Alexandru cel Bun 23, declar că soţul meu, Danilescu Nicolae a fost deportat în ziua de 29 iulie 1940 şi până în prezent nu ştie nimeni unde se află". Vezi ANRM, F. 680, i. 1, d. 3.854, f. 14.

[3] Elena Postică, *„Deputaţii Sfatului Ţării represaţi în 1940,* în "Cugetul*"*, martie, 1998, p. 92.

[4] *Situaţia din Basarabia după ocuparea ei de către sovietici 1940, 28 iunie, obţinute de la repatriaţii români,* A.N.R.M., F. 706, i.2, d. 12, p. 2, f. 209.

[5] A.N.R.M., F. 680, i. 1, d. 4127, f. 123-124

Să ne cinstim înaintaşii: preot Vasile Ţepordei (file de biografie)

Ştefan PLUGARU

În data de 5 februarie 1908 venea pe lume, în localitatea Cârpeşti – Cahul, Vasile Ţepordei. Familia sa, dinspre tată, provenea din localitatea Tăpordei, judeţul Soroca, moşie dată de Ştefan cel Mare şi Sfânt celor 7 fraţi Ţăpordei care se remacaseră prin vitejia lor în bătălia de la Lipnic, din 1470, împotriva tătarilor, şi pe care domnul ţării îi răsplătise astfel pentru dreapta lor slujbă şi credinţă.

Între anii 1917 – 1921, Vasile Ţepordei urmează şcoala primară din satul naşterii sale, deprinzând slovele cu învăţător român şi pe manuale româneşti. În septembrie 1921 se înscrie la Seminarul

Teologic din Ismail, şcoală fondată de episcopul Melchisedec Ştefănescu, mare om de cultură, patriot unionist şi membru fondator al Academiei Române. Un an mai târziu trece la Seminarul Teologic de la Chişinău pe care îl absolvă în iunie 1929. La examenul de diplomă, susţinut în faţa unei comisii prezidate de Gala Galaction, obţine media maximă, respectiv 9,12. În această perioadă îşi face debutul în publicistică. Din toamna anului 1929 este student al Facultăţii de Teologie din Chişinău, înfiinţată în anul 1926 de către Universitatea Mihăileană din Iaşi, unde au fost profesori personalităţi prestigioase ale culturii şi teologiei româneşti: Gala Galaction, Nichifor Crainic, Arhimandrit Iuliu Scriban, fraţii Valeriu şi Cicerone Iordăchescu, I. G. Savin, academician Ştefan Ciobanu, C. N. Tomescu ş. a., pe care o absolvă în anul 1933. În această perioadă colaborează la publicaţiile ,,*Luminătorul*", ,,*Misionarul*" (1929), ,,*Cuvânt moldovenesc*" (1930), ,,*Raza*" (1931), pentru ca între anii 1930 – 1932 să editeze, ca director, revista studenţească ,,*Studentul*". Este preşedinte al Cercului studenţesc Lăpuşna. În iunie 1932 se căsătoreşte cu Lidia Chilcic, intelectuală, care îi va sta alături până la sfârşitul vieţii.

Remarcat de Nichifor Crainic, devine, din 1932, colaborator al cotidianului bucureştean ,,*Calendarul*". În 1934 îşi susţine examenul de licenţă în teologie cu o lucrare, la Istoria literaturii române, despre Alexeei Mateevici, obţinând nota maximă (10) şi pe care o va publica ulterior în revista ,,*Viaţa Basarabiei*".

Se înscrie la Seminarul Pedagogic din Iaşi în acelaşi an, continuând colaborările cu revistele ,,*Raza*" şi ,,*Cuvânt Moldovenesc*", cât şi la ziarul ,,*Ţara Noastră*", fondat de Octavian Goga. Este secretar administrativ la *Astra Basarabiei*.

În anul următor îşi satisface stagiul militar. Pentru că militarilor le era interzis să publice articole, semnează o sumă de articole în revista ,,*Raza*" sub pseudonimul Vasile Dascălu (de-a lungul activităţii sale publicistice Vasile Ţepordei a publicat sub mai multe pseudonome: Politicos, V., V.Ţ., V. Ţep., V. Ţepordei, Vlad Ţepeş, Ţepeluş, Vasilică Ţepeluş, Vasiliuş, Ţ., Rep.) cât şi la cotidianul ,,*Gazeta Basarabiei*". Este peşedinte al Asociaţiei cântăreţilor bisericeşti basarabeni, membru în Comitetul de conducere al Uniunii Clerului Ortodox din Basarabia, membru al Sindicatului Presei Române, membru al Asociaţiei Presei Române din Basarabia. La 18 iulie 1935, în Chişinău, i se naşte un fiu, Valentin.

În 1937 susţine examenul de capacitate ca profesor. Este numit profesor secundar la Liceul Industrial din Chişinău. Continuă să colaboreze cu revistele ,,*Raza*" (până la sistarea apariţiei acestuia, în iulie 1938, odată cu desfiinţarea Uniunii Clerului Ortodox din Basarabia, al cărui organ de presă era) şi ,,Gazeta Basarabiei".

În 1938 funcţionează ca profesor secundar la Liceul ,,Al. Donici" din Chişinău.

Împreună cu Sergiu Cosma Roşca (redactor), începe să editeze, din luna mai a anului 1939, gazeta săptămânală ,,*Raza*", ,,*organ independent de luptă creştinească şi românească*", al cărui director este.

În luna iulie este hirotonit preot, de către Arhiepiscopul Locotenent Efrem Enăchescu. Este titularizat ca profesor secundar şi funcţionează la Liceul ,,Regina Maria". Este, de asemenea, conferenţiar la Universitatea Populară. Susţine câteva conferinţe la Radio Chişinău.

Ultimatumul U.R.S.S. din 28 iunie 1940 şi cedarea de către România a Basarabiei şi Bucovinei de Nord îl determină să se refugieze împreună cu familia la Bucureşti. Din luna august începe să editeze revista ,,*Raza*", ,,*gazetă săptămânală de luptă a refugiaţilor basarabeni*", redenumită apoi ,,*Raza Basarabiei*", titlu la care este nevoit să renunţe în urma protestelor Uniunii Sovietice. Revista ,,*Raza*" a menţinut viu spiritul românilor basarabeni refugiaţi în Ţară.

Din iulie 1941 este director al cotidianului ,,*Basarabia*", ,,*ziarul noii vieţi româneşti*", editat de Ministerul Propagandei Naţionale. După eliberarea Basarabiei şi Bucovinei de Nord de către trupele române, se întoarce la Chişinău, într-un oraş aflat în ruine şi înecat în lacrimi, pentru a edita din nou revista ,,*Raza*" pe pământ basarabean.

În 1942 i se acordă gradul onorific ecleziastic de ,,iconom" şi o ,,gramotă" de merit. Un an mai târziu, este ales preşedinte al Asociaţiei preoţilor din judeţul Lăpuşna. Susţine câteva conferinţe la Radio Moldova din Iaşi. Predă la Liceul de fete ,,Regina Elisabeta".

Înaintarea armatei sovietice determină autorităţile române ca, în martie 1944, să evacueze Basarabia. Ziarele ,,*Raza*" şi ,,*Basarabia*" îşi suspendă apariţiile, Vasile Ţepordei venind la Bucureşti. Anii ce vor urma vor fi foarte grei. Până în 1947 activează ca profesor la mai multe şcoli din Bucureşti. Tot în acest an i se conferă rangul onorific de ,,iconom stavrofor".

Toamna anului 1948 reprezintă începutul unui lung şir de suferinţe. În luna octombrie este ridicat de la domiciliu, încarcerat la Văcăreşti şi anchetat în vederea unui proces penal politic[1]. În luna februarie a anului 1949 este, însă, predat unor agenţi sovietici care îl ridică din penitenciarul aflat în Bucureşti şi îl duc la Constanţa, în faţa unui Tribunal sovietic care îl candamnă la 25 de ani de detenţie pentru activitate antisovietică. Este deportat în U.R.S.S., unde avea să fie închis în mai multe lagăre din Siberia[2]. După moartea lui I. V. Stalin (fie-i ţărâna ca plumbul !!!) la 5 martie 1953, succesorul la conducerea U.R.S.S., Nichita S. Hruşciov, îl găseşte vinovat pe ,,tătucul popoarelor" de cultul personalităţii, abuzuri şi crime. În urma amnistiei generale din aprilie 1956, de care au beneficiat şi condamnaţii politici străini, Vasile Ţepordei se întoarce în Ţară.

Între anii 1957 – 1983 este preot activ la biserica din Islaz – Brăneşti (Ilfov şi biserica Mărcuţa din Bucureşti. Înfiinţează corala ,,Limba noastră", alcătuită din refugiaţi basarabeni. Participă la diverse activităţi cu caracter religios şi cultural, în cadrul cărora caută să păstreze în conştiinţa publică amintirea Basarabiei româneşti. Este sărbătorit în anul 1983, la împlinirea a 75 ani de viaţă, de către coreligionari, prieteni, colegi şi admiratori, între ei numărându-se prof. univ. N. C. Tomescu, preot Sergiu Roşca, pr. Gh. Cunescu.

În 1976 îşi vizitează fiul, Valentin, stabilit în S.U.A., la Washington, inginer geolog în cadrul Ministerului de Interne al guvernului federal. Refuză să se stabilească în ,,Ţara Făgăduinţei", întorcându-se în România, de care îl măcina deja dorul.

După căderea regimului comunist din România, în decembrie 1989, Vasile Ţepordei avea să fie unul din cei care, la 11 ianuarie 1990, puneau bazele Asociaţiei Culturale ,,*Pro Basarabia şi Bucovina*" din România, alături de Nicolae Lupan, Ion Puiu, Valeriu Graur, Victor Crăciun, Gh. Gavrilă Copil, Victor Negară, Gheorghe Dârzu, Alexandru Chiriac, Nicolae Halipa, Grigore Filip Lupu, Alexie Chistruga, Nicolae Spânu, Sergiu Roşca, Iulia Scutaru - Cristea, Constantin Dumitrescu, Octav Sergeţiu, Grigore Emil Munteanu, Victor Ioachimescu şi Sorin Radu Lupaşcu.

Este chemat la Domnul în anul 2002, cu regretul de a nu fi fost martorul reîntregirii României în graniţele sale fireşti.

Preotul Vasile Ţepordei a fost fiul Basarabiei, ,,*din părinţi şi moşi strămoşi: s-a născut, a copilărit, s-a format şcolar şi cultural sub cerul ei românesc; s-a identificat cu istoria şi soarta ei; i-a cunoscut şi i-a iubit sufletul, oamenii şi locurile; a luptat cu arma condeiului publicistic, pentru afirmarea, impunerea şi apărarea românităţii ei etnice, istorice şi geografice, a culturii limbii şi religiei ei româneşti; a suferit ani de detenţie grea pentru ea; şi-a câştigat aureola meritată de publicist tribun al ei. Primul publicist tribun al Basarabiei româneşti*”[3].

Note:

[1] Pentru detalii privind această perioadă vezi http://www.miscarea.net/vasile-tepordei.htm.

[2] Vezi *Memorial autobiografic* şi *Texte alese – Fără paşaport prin U.R.S:S.*.

[3] Pr. Gheorghe Cunescu, pr. Sergiu Roşca, *Vasile Ţepordei – publicist tribun al Basarabiei româneşti*, în Vasile Ţepordei, *Scrieri alese*, Editura Flux, Chişinău, 2005, p. 6. Aceeaşi lucrare ne-a fost reper în obţinerea datelor biografice.

ASOCIAŢIA CULTURALĂ *„PRO BASARABIA ŞI BUCOVINA”* – 20 de ani

- materialele care urmează reflectă activitatea filialelor asociaţiei noastre (*n.n.*) -

I. FILIALA *„COLUMNA”*, ARAD (preşedinte Lucilia Dinescu, scriitor)

Dintre manifestările ştiinţifice şi cultural educative pe care le-am organizat, amintim câteva: Simpozioane consacrate Unirii Principatelor Române şi Domnitorului Alexandru Ioan Cuza, Unirii Basarabiei şi Bucovinei cu România şi Marii Uniri; omagierea poeţilor Mihai Eminescu şi Grigore Vieru; lansări de carte, autori din ţară, din Basarabia şi din Nordul Bucovinei; expoziţia *„Veşnic Eminescu*”, numismatică, cărţi poştale, portrete ale poetului realizate de Ştefan Popa Popas, toate din colecţia inginerului Victor Minţescu (2009); proiectul *„Se deapănă poveşti*”, realizat cu elevii de la Şcoala nr. 5 (2009); sprijinirea studenţilor basarabeni care învaţă la Universităţile *„Vasile Goldiş*” şi *„Aurel Vlaicu*”; mediatizarea, în presa scrisă, a Poziţiei Uniunii Interregionale *„Comunitatea Românească din Ucraina*” faţă de măsurile luate de Ministerul Învăţământului şi Ştiinţei din Ucraina, măsuri care afectează învăţământul în limba română. Colaboratori în organizarea acestor manifestări sunt: Biblioteca Judeţeanu „A. D. Xenopol”, Arhivele Naţionale - Filiala Arad, Complexul Muzeal Arad, Inspectoratul Şcolar al Municipiului. Preşedinta filialei desfăşoară o intensă activitate publicistică, fiind autoarea unor cărţi (*„Tricolorul Românesc-Simbol al libertăţii şi unităţii poporului român*”; *„Bucovina-diamant din stema lui Ştefan*”; *„Veşnic Eminescu*”, eseuri: *„Flori de tei*”, antologie lirică închinată lui Eminescu; *„Poveştile pădurii*”- scrieri pentru copii) şi redactor la diferite publicaţii (*„Viaţa de pretutindeni*”, *„Dacoromânia*”, *„Natura. Sânătate. Viaţă*”). Numele său este menţionat în *„Dicţionarul scriitorilor arădeni din sec. XIX-XX*”, apărut în anul 2009.

II. Filiala Dângeni, judeţul Botoşani (preşedinte prof. Iuliu-Laurian Popovici)

Filiala este nou înfiinţată, în anul 2008, din interesul deosebit pe care îl reprezintă, pentru profesorul de istorie – preşedintele filialei -, cauza românilor basarabeni şi bucovineni.

Semnificativ în susţinerea celor afirmate este faptul că, sub egida filialei, dar cu contribuţia financiară exclusivă a preşedintelui ei, s-a editat o antologie de poezie patriotică, destinată elevilor din Basarabia şi Nordul Bucovinei. Pe lângă poeziile aparţinând unor poeţi consacraţi, cartea mai cuprinde şi creaţii ale membrilor asociaţiei noastre. Cartea a fost oferită unor personalităţi din Basarabia (scriitorului Nicolae Dabija, Primarului Dorin Chirtoacă, academicianului Mihai Cimpoi), din Cernăuţi (publiciştilor Dumitru Covalciuc, Vasile Bâcu, poetului Vasile Tărâţeanu), precum şi unui număr mare de profesori, cu ocazia participării preşedintelui filialei la tradiţionalele manifestări organizate sub genericul *„Limba noastră cea română*”, la Chişinău şi Cernăuţi (2009).

III. FILIALA *„VASILE VOLOC”* BRĂILA (preşedinte Harabagiu Juvenale)

Îşi desfăşoară activitatea în sediul din strada Mărăşti, nr. 13, local obţinut de la Primăria Brăila. Sub preşedenţia domnului Harabagiu Juvenale a realizat mai multe programe şi manifestări culturale, având o multitudine de contacte în ţară şi Basarabia. Vom prezenta doar o parte din activităţile noastre, pentru că spaţiul limitat al revistei nu ne permite o prezentare amănunţită a tuturor activităţilor desfăşurate în cursul timpului de filială.

În colaborare cu Primaria Brăila, Tetrul „Maria Filotti”, Casa de Cultură Brăila şi Primăria Chişinău am realizat o serie de spectacole cu artişti din România şi Republica Moldova.

Anual a fost marcată Unirea Basarabiei cu România prin manifestări artistice şi simpozioane, comemorări ale membrilor Sfatului Ţării şi ale deportaţilor regimului sovietic. Am desfăşurat acţiuni în şcolile din municipiul Brăila, cu precădere în acelea în care învaţă elevi din Republica Moldova. Am făcut diverse donaţii de carte către şcoli din Basarabia, donaţii către biserici, am organizat mese rotunde şi dezbateri.

Larg mediatizate în mass-media brăileană, acţiunile filialei ,,Vasile Voloc” Brăila au facut din aceasta o prezenţă activă în cadrul vieţii culturale şi spirituale din acest judeţ.

Asociaţia s-a implicat în rezolvarea problemelor membrilor săi în ceea ce priveşte statutul şi drepturile refugiaţilor basarabeni în România. A făcut, de asemenea, demersurile necesare pentru acordarea titlului de ,,Cetăţean de Onoare” poeţilor

ROMÂNIA
JUDEŢUL BRĂILA
MUNICIPIUL BRĂILA
CONSILIUL LOCAL MUNICIPAL BRĂILA

HOTARAREA NR. 164

din 16.05 2008

Privind: *Conferirea titlului de* ***"Cetăţean de Onoare al Municipiului Brăila", poetului academician GRIGORE VIERU.***

CONSILIUL LOCAL MUNICIPAL BRAILA

La iniţiativa Primarului Municipiului ;

Văzând adresa înaintată de CLUBUL SENIORILOR DIN ÎNVĂŢĂMÂNT Brăila şi ASOCIAŢIA PRO BASARABIA şi BUCOVINA – Brăila la Unitatea Administrativ Teritorială a Municipiului Brăila sub nr. 18028/12.05.2008;

Având în vedere Expunerea de motive a Primarului Municipiului Brăila, Raportul Direcţiei Îndrumare şi Control – Compartiment Activităţi Culturale – Învăţământ - Sport;

În conformitate cu prevederile art. 36 alin. (8) din Legea nr. 215/2001, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, şi art. 15 din Statutul Municipiului Brăila;

În temeiul art. 45 alin. (1) şi (5), coroborat cu art. 115 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 215/2001 privind administraţia publică locală, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, raportate la prevederile art. 76 alin. (2) din Regulamentul de Organizare şi Funcţionare al Consiliului Local Municipal Brăila aprobat prin H.C.L.M. Brăila nr. 17/2005;

HOTARASTE :

Art.1: *Se conferă titlul de* ***"Cetăţean de Onoare al Municipiului Brăila", poetului academician GRIGORE VIERU*** din Republica Moldova, pentru contribuţia adusă la dezvoltarea literaturii române .

Grigore Vieru şi Anatol Codru, lucru care s-a împlinit la data de 16 mai 2008, prin deciziile 164 şi 165/2008 ale Consiliului Local Municipal.

IV. FILIALA *„PAN HALIPPA”* BUCUREŞTI (preşedinte Ion Radu)

Membri fondatori ai Asociaţiei, sunt, de fapt şi membri primei filiale, cea din Capitală, care poartă numele vicepreşedintelui Sfatului Ţării - Pantelimon Halipa. Primul preşedinte al filialei a fost inginerul Nicolae Radu Halipa. Casa acestuia a servit drept loc de întâlnire, de sfat şi taină pentru basarabenii refugiaţi în Ţară, iar apoi, pentru o vreme, sediul asociaţiei. Se poate spune că activitatea desfăşurată la nivel de filială, este, în cea mai mare parte, organizată şi coordonată de membrii Biroului Executiv - organul de conducere operativă al Asociaţiei.

Dintre proiectele lansate şi derulate anual, amintim: **Proiectul *„Luna Basarabiei*”** (27 februaie - 27 martie) cuprinde: conferinţe pe teme de istorie a Basarabiei, evocarea şi comemorarea unor personalităţi basarabene, expoziţii foto-documetare şi de artă plastică, spectacole de muzică şi poezie, lansări de carte.

Amintim câteva expoziţii organizate la sediul Muzeului Naţional de Istorie a României: Expoziţia foto-documentară „Genocidul românilor din Basarabia, Nordul Bucovinei. Ţinutul Herţa” (2001); „Zodia Cumpenei”, pictor Mihai Prepeliţă (2003); „Maeştri şi ucenici”, expun 12 pictori basarabeni (2007).

Proiectul *„Generaţia voastră“* se adresează elevilor şi studenţilor aflaţi la studii în unităţi şcolare din Bucureşti şi cuprinde: concursuri, dotate cu premii, pe teme de istorie a României şi de cultură generală, vizite gratuite la muzee, organizarea de excursii în ţară (prin sponsorizări).

Proiectul *„O carte pentru Basarabia şi Bucovina*” constă în achiziţii de carte, prin donaţii obţinute de la şcoli, edituri, anticariate, persoane particulare şi difuzarea lor, în special, la bibliotecile şcolare.

Situaţia politică din Basarabia şi Bucovina a determinat forme diverse de acţiuni: de la mitinguri împotriva războilui din Transnistria, apoi pentru eliberarea patrioţilor români încarceraţi la Tiraspol, la mitinguri de protest împotriva semnării tratatului cu Ucraina.

Acţiunile filantropice au vizat acordarea de ajutoare, constând în alimente, îmbrăcăminte şi bani pentru combatanţii din Trasnistria.

Aplicarea şi respectarea drepturilor acordate prin Legile 189/2000 şi 290/2003 au determinat intervenţii la Casa de Pensii a Municipiului Bucureşti şi la Prefectura Bucureşti. Timp de trei ani, pentru membrii filialei au fost repartizate, anual, un număr de 50 de locuri în staţiuni, la tratament.

În anul 2009, un grup de 25 de copii din Transcarpatia au petrecut o săptămână de vacanţă în România, pentru a cunoaşte geografia ţării şi valorile culturale.

V. FILIALA *„DIMITRIE GUSTI”*, comuna Ruşeţu, judeţul Buzău (preşedinte ing. Emil Ţepeluş)

Organizarea de conferinţe, mese rotunde, simpozioane, având drept scop marcarea unor evenimente importante din istoria României (Unirea Basarabiei şi Bucovinei cu România, 24 Ianuarie, 1 Decembrie), sau evocarea unor personalităţi (Mihai Eminescu, Al. Ioan Cuza, Alex. Marghiloman, Nicolae Iorga, Ion Nistor, Grigore Vieru, ş.a.). Lansări de carte şi expoziţii, cu participarea unor invitaţi din ţară şi de la Chişinău. Donaţii de carte la şcoli din ţară şi din R. Moldova. Acordarea de premii elevilor participanţi la Concursul Naţional de Excelenţă *Grigore Vieru*, desfăşurat la Bacău (2009). Realizarea Proiectului *Suntem români şi punctum*, în parteneriat cu instituţiile de învăţământ preşcolar din Comuna Ruşeţu (2009). Participarea, alături de Primăria Comunei Ruşeţu, la manifestările prilejuite de sărbătorirea a 500 de ani de atestare documentară a localităţii (2010).

Colaboratori în realizarea activităţillor sunt: Primăria Comunei Ruşeţu, Biblioteca Judeţeană *Vasile Voiculescu* din Buzău, cadrele didactice şi elevii din unitățile şcolare din localitate.

VI. FILIALA “*MIHAI EMINESCU*” CHIŞINĂU (preşedinte prof. Ludmila Osipov)

Filiala s-a constituit în anul 1990, având ca membri fondatori personalităţi de seamă ai ştiinţei şi culturii basarabene. Lupta, sub diverse forme – mitinguri de stradă, declaraţii de presă, proteste - pentru recunoaşterea identităţii româneşti, a istoriei şi a limbii române, au fost dezideratele filialei de la început. Alături de Frontul Popular, Asociaţia Culturală *Pro Basarabia şi Bucovina*, singura organizaţie civică proromânească din acei ani (1990-1994), cataliza în rândurile sale un număr mare de oameni, din toate mediile sociale. Oameni de litere, precum Valeriu Matei şi Renata Verejanu, sau de ştiinţă - am numit aici pe Dumitru Osipov, au condus filiala în primii ani. Trezirea conştiinţei naţionale şi tragicul război din Transnistria au impus, în acei ani, o anumită orientare a activităţilor filialei noastre.

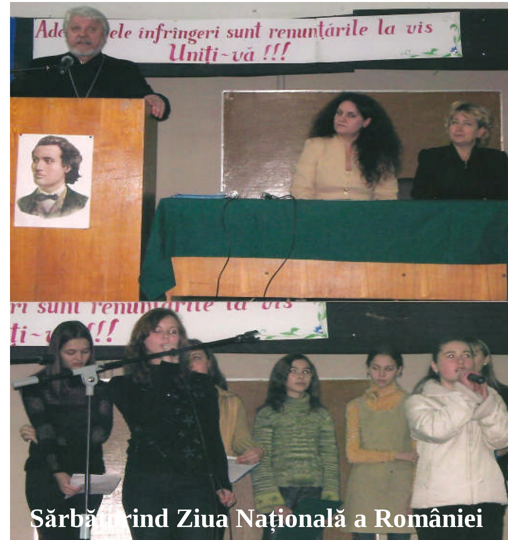
Dotarea bibliotecilor publice şi din şcoli, de la oraşe şi din sate, cu carte în grafie latină, cu manuale şi material didactic, toate primite de la filialele surori din ţară, au fost cele mai importante acţiuni. Având în mijlocul nostru un număr mare de cadre didactice, am demarat în şcoli, prin programele cultural-artistice şi conferinţele susţinute, un adevărat proces de culturalizare, într-un spirit nou, de patriotism românesc. Numai aşa se poate explica credinţa şi hotărârea cu care elevii şi profesorii lor, zile întregi, atunci când a fost cazul, au apărat în stradă istoria şi limba noastră românească.

Războiul din 1992 a provocat mare suferinţă în familiile basarabenilor. Ajutaţi de filialele asociaţiei din ţară, am reuşit să mai alinăm suferinţa, prin distribuirea de hrană, îmbrăcăminte, iar o parte din răniţi să-i ducem la tratament.

În anul 2004, Filiala din Chişinău s-a înscris la judecătorie, sub numele Asociaţia Culturală *Pro Basarabia şi Bucovina*, având statutul de persoană juridică. Evocarea unor momente importante din istoria patriei, sau a unor personalităţi în sediile de şcoli, biblioteci, muzee, având un public variat, sunt acţiunile de bază.

Menţionăm în acest sens, câteva activităţi desfăşurate în ultimii ani:

- Conferinţa *1 Decembrie , Ziua Naţională a Românilor de Pretutindeni*, Institutul de Fizică, 2004;
- Participarea la mitingul organizat de Uniunea Scriitorilor pe Aleea Clasicilor din Parcul Central, 24 Ianuarie 2005:
- *Unire în cuget şi-n simţiri*, conferinţă organizată în colaborare cu Asociaţia Istoricilor, la Biblioteca „Onisifor Ghibu", 27 Martie 2005;
- Excursie organizată împreună cu un grup de profesori de la Universitatea din Constanţa la Orheiul Vechi, mai 2005;
- Mediatizarea *Festivalului Filmului Românesc*, de la Cinematograful „Odeon", decembrie 2005;
- Lansarea cărţii *Scrieri alese*, autor pr. prof. Vasile Ţepordei, 2006;
- *Ziua Naţională a României*, conferinţă organizată în colaborare cu Ambasada României, la Teatrul „Ginta Latină", 2006;
- Depunere de coroane la mormintele martirilor neamului la Cimitirul Armenesc, martie 2007;
- Lansarea cărţii *„Ştefan cel Mare"* la Biblioteca *Ion Creangă*, mai 2007;
- Omagiu adus lui Ştefan cel Mare şi Sfânt, prin depuneri de flori la statuia voievodului, iulie 2007;
- Lansarea cărţii „Descrierea Moldovei", autor Dimitrie Cantemir, la Muzeul de Arheologie şi Istorie, februarie 2008;
- Lansarea cărţii *Scrisoarea Moldovei*, autor Dimitrie Cantemir, Hânceşti: au participat profesorii de istorie din Raionul Hânceşti, martie 2008;
- Conferinţa dedicată anului „Dimitrie Cantemir", Muzeul Naţional de Arheologie şi Istorie, aprilie 2008;
- Mediatizarea *Festivalului Filmului Istoric Românesc*, martie 2009;
- Promovarea Proiectului *Hristos împărtăşit copiilor*, lansat de Patriarhia Română. Întâlnire şi discuţii cu Părintele Petru Buburuz, aprilie 2009;
- Lansarea cărţii *Eseuri*, autor Ion Vatamanu, Institutul de Chimie al Academiei de Ştiinţe a Moldovei, octombrie 2009.
- Omagiu adus marelui poet al neamului românesc Grigore Vieru. Au participat elevi şi studenţi, februarie 2010.

Sărbătorind Ziua Naţională a României

Menţionăm faptul că o parte dintre manifestările amintite au fost realizate cu sprijinul preşedintelui Consiliului Naţional, prezent în mijlocul nostru.

În acest an omagial pentru asociaţia noastră, prezentăm membrilor şi simpatizanţilor activitatea desfăşurată, după priceperea şi străduinţa noastră. Poate că am fi reuşit mai mult, dacă am fi beneficiat de un sprijin financiar, cât de mic din partea filialelor surori din ţară, sau chiar din partea autorităţilor guvernamentale. Poate că eram mai prezenţi la manifestările din Ţară, dacă însăşi preşedinta filialei nu ar mai fi nevoită să treacă cu viză în Patria pe care o slujeşte dincolo de hotarele ei.

FILIALA CONSTANŢA (preşedinte Cezar Pânzaru, economist)

Litoralul Mării Negre reprezintă o atracţie turistică pentru cei dornici, în lunile de vară, de soare, mare şi plaje, iar pentru tinerii basarabeni, un adevărat miraj.

Din acest motiv, una dintre activităţile importante desfăşurate în cadrul filialei este aceea de a oferi, an de an, câtorva zeci de elevi, din Basarabia, Transnistria sau Nordul Bucovinei, un sejour la malul mării. Programul variat şi complex educativ, alcătuit special pentru oaspeţii noştri, cuprinde, de regulă, vizite la Delfinariu, la Muzeul Marinei şi la cel de Arheologie, la parcul de distracţii. Coordonatorul şi realizatorul acestor programe este dna Liliana Vasiliev, vicepreşedintele filialei.

Sperăm că elevii din localităţile Mânăstirea, Cărpineni, Hânceşti, Căuşeni, Chişinău, Cantemir, Bălţi, dar şi din Tiraspol, sau Boian (Ucraina), au dus cu ei la reîntoarcerea acasă, din vacanţele petrecute la mal de mare, un plus de suflu românesc.

Sprijin deosebit în aceste acţiuni le avem, constant, din partea Arhiepiscopiei Tomisiului, Consiliului Judeţean Constanţa şi Inspectoratului Şcolar.

Evenimente importante din istoria ţării, precum Unirea Basarabiei şi a Bucovinei cu România, sau Ziua Naţională, sunt evocate, anual, prin simpozioane şi spectacole. Personalităţi ale vieţii ştiinţifice, culturale şi de învăţământ, reprezentând instituţii de prestigiu, precum: Arhivele Naţionale Constanţa, Direcţia Judeţeană pentru Cultură, Culte şi Patrimoniu Cultural Constanţa, Muzeul de Istorie şi Arheologie, Universitatea "*Ovidius*", Şcoala Militară de Maiştri a Forţelor Navale, Liceul Nicolae Bălcescu, Liceul "*Omnia*", sunt prezente la aceste manifestări. Lor li se alătură reprezentanţii organizaţiilor profesionale şi neguvernamentale cu care colaborăm: Liga Navală Română, Societatea Naţională de Ştiinţe Istorice Constanţa, Alianţa Civică, filiala Constanţa, Clubul Pensionarilor.

Menţionăm, în mod deosebit, faptul că la toate aceste manifestări avem invitaţi de onoare din Basarabia (precum istoricii Ion Negrei, Gheorghe Palade), sau din Bucovina (Elena Tărâţeanu de la Muzeul "Mihai Eminescu" din Cernăuţi).

Formații artistice profesioniste – Muzica Militară a Forțelor Navale Române, sau ale copiilor – "Steluțele mării", "Mandolinata", poeți şi artişti, sunt protagoniştii unor spectacole care încântă publicul spectator.

Activitatea noastră, constând, în special, în donații şi lansări de carte, se extinde în localități din Basarabia, frecvent în zona Căuşeni şi Chişinău, precum şi în zonele Cernăuți şi Boian din Bucovina.

La ceas aniversar pentru asociația noastră, conducerea filialei adresează şi pe această cale, mulțumiri tuturor partenerilor şi îi asigurăm de recunoştința noastră.

VII. FILIALA „*CONSTANTIN STERE*" IAŞI (preşedinte prof. univ. dr. Ion Berghia)

Filiala din Municipiul Iaşi, una dintre primele filiale înființate, a fost totodată şi una dintre cele mai reprezentative, atât prin numărul său de membri, cât şi prin activitatea desfăşurată. Numărul mare de elevi şi studenți din Basarabia, veniți la studii, în centrul universitar moldav, în perioada 1992-1997, a determinat o activitate susținută din partea membrilor filialei, de sprijinire a acestora. Integrarea lor în societatea românească, cunoaşterea culturii şi istoriei țării au fost coordonatele principalelor activități. Pentru cei care nu erau căminişti, s-a găsit un adăpost ospitalier, iar nu de puține ori şi ajutoare financiare. Conferințele pe teme de cultură generală şi excursiile organizate în împrejurimi au completat bagajul de cunoştințe al tinerilor.

La casa părintească a regretatului om de ştiință, Ion Vatamanu, localitatea Costiceni, Nordul Bucovinei (Ucraina)

Sprijinul acordat s-a extins şi peste Nistru, prin donațiile de carte, la Liceul *Lucian Blaga* din Tiraspol.

Un rol important l-a avut filiala în organizarea, la nivel naționl, al primului Congres al Refugiaților din Basarabia, Bucovina, Ținutul Harța.

Începând din martie 2008, filiala cunoaşte o profundă reorganizare, sub conducerea noului preşedinte ales, în persoana profesorului universitar dr. Ion Berghia, care îndeplineşte şi funcția de vicepreşedinte al Consiliului Național.

Amintim câteva dintre activitățile desfăşurate în țară, în Basarabia şi în Nordul Bucovinei.

- Conferința „Cetățile moldave", Iaşi, iunie 2008;
- Excursie tematică pe traseul Cernăuți, Hotin, Soroca, Orhei, Chişinău (iunie 2008), cu participarea membrilor din Conducerea Consiliului Național şi a preşedinților de filiale;
- Participarea la manifestările organizate cu prilejul Zilei Limbii Române, la Chişinău (august 2008) şi Cernăuți (septembrie 2009);
- Vizită şi donații de carte la şcoli din Transcarpatia şi protocol de colaborare încheiat cu Uniunea Regională a Românilor din Transcarpatia *Dacia;*
- Lansări şi donații de carte la şcoli din Basarabia (Bălți, Soroca, Cahul, Ungheni, Biblioteca Publică *Onisifor Ghibu* din Chişinău etc.), din Bucovina;
- Participare la seminarii, mese rotunde, comemorări;
- Apeluri şi declarații față de măsurile represive adoptate de guvernul comunist şi participarea la Marea Adunare Națională de la Chişinău (aprilie 2009);

VIII. FILIALA „*MENUMORUT*" ORADEA (preşedinte prof. Ioan Rada)

Sintetizând activitatea de 20 de ani a filialei (a fost înființată în februarie 1990), putem remarca următoarele acțiuni:

- Organizarea, anuală, a unor Simpozioane pentru a marca Unirea Basarabiei cu Ronânia, la 27 Martie şi Unirea Bucovinei cu Patria Mamă, la 27 Noiembrie. Invitați de onoare personalități din țară, din Basarabia şi din Nordul Bucovinei.
- Organizarea şi finanțarea unor importante delegații (cca. 150 persoane), participante, anual, la manifestările de la Alba Iulia, prilejuite de Ziua Națională a României.
- Sprijinirea unor elevi şi studenți basarabeni, aflați la studii în unități de învățământ din Oradea (asigurarea cazării şi mesei, sprijin financiar).
- Organizarea unor mini-vacanțe, în localități de pe raza Județului Bihor, pentru elevi din Nordul Bucovinei.
- Sprijin financiar acordat unor profesori şi elevi din Nordul Bucovinei şi din Basarabia participanți la prelegerile anuale sub genericul „Istoria, Limba şi Literatura Română", susținute de profesorii Universității din Oradea (lunile iunie, iulie).
- Ajutoare, constând în alimente şi medicamente, pentru voluntarii din războiului de pe Nistru.
- Sprijin pentru o parte din răniți, prin procurarea de proteze.
- Acordarea de ajutor material elevilor şi studenților basarabeni aflați la studii în unități şcolare de pe raza Județului Bihor, pentru editarea Revistei *Vreme vine.*

- Sprijin acordat Mitropoliei Basarabiei, prin finanțarea lucrării la Catapeteasma Bisericii Sfântul Nicolae, a mobilierului din strană, donații de veşminte şi obiecte de cult.

- Sprijin financiar acordat publicațiilor „*Țara*”, „*Literatura şi Arta*” (Chişinău) şi „*Arcaşul*” (Cernăuți).

- Reamenajat Cimitirul ostaşilor români din satul Tabăra, județul Orhei.

- În parteneriat cu Asociația Studenților Basarabeni din cadrul Universității din Oradea, am organizat *Podul de Flori* de pe Crişul Repede, o replică a *Podului de Flori* de pe Prut, manifestare organizată în martie 1991.

- Asigurarea unui sejur, la Băile Felix, unor distinşi reprezentanți ai comunității româneşti din Ucraina, respectv dl. Ion Popescu, deputat în Parlamentul de la Kiev, şi dna. Aurica Bojescu, secretarul Uniunii Interregionale a Românilor din Ucraina.

- Donație de calculatoare şcolilor din Raioanele Teceu şi Rahau din Maramureşul Istoric (Ucraina).

Preşedintele filialei a participat, în calitate de observator internațional, din partea Uniunii Interregionale a Românilor din Ucraina, la alegerile parlamentare din Ucraina (septembrie 2007), în Regiunile Cernăuți şi Transcarpatia.

IX. FILIALA ONEŞTI (preşedinte ing. Constantin Rusanovschi)

Filiala a fost înființată în decembrie 2003. Biblioteca „Radu Rosetti” este gazda menifestărilor organizate cu prilejul evocării unor evenimente istorice sau personalități. În mod deosebit este evocat, anual, momentul Unirii Basarabiei cu Patria Mamă. Alături de personalități de pe plan local, la manifestare sunt invitați istorici, oameni politici, scriitori şi ziarişti din Basarabia.

De asemenea, preşedintele filialei participă activ la manifestările pro unioniste organizate la Chişinău de către Forul Democrat al Românilor din R. Moldova, condus de Nicolae Dabija şi de Mişcarea Unionistă, având ca preşedinte pe Ilie Bratu.

Donații de carte şi de calculatoare au fost făcute unor şcoli din Raionul Edineț. De asemenea, a fost donată o sumă de bani, Asociației Obşteşti „Terra Femeilor” din localitatea Vadu lui Vodă, pentru ridicarea monumentului voievodului Ştefan cel Mare şi Sfânt, pe malul Nistrului. În ultimii ani, prin efortul membrilor filialei, a fost oferită o minivacanță, pe litoralul românesc, unor grupuri de copii din Edineț. Participarea la Congresul Refugiaților organizat la Bacău, precum şi la manifestările organizate de colegii din alte filiale, sunt activități la care preşedintele filialei este prezent. Un sprijin deosebit îl acordă membrii din conducere beneficiarilor legilor reparatorii, pentru întocmirea corectă şi completă a dosarelor.

X. FILIALA PIATRA - NEAMȚ (preşedinte ing. Valeriu Eutuşianu)

În luna august 1990, în prezența a 30 de membri fondatori, s-a înființat o filială a Asociației Culturale *Pro Basarabia şi Bucovina*, în Municipiul Piatra Neamț. Activitatea filialei, timp de 20 de ani, ar putea fi prezentată, în mod sintetic, pe următoarele capitole:

1. Manifestări ştiințifice, educative, cultural-artistice şi comemorări organizate.
2. Participarea la congrese, simpozioane, în țară, în Basarabia şi în Nordul Bucovinei.
3. Sprijin acordat elevilor din Basarabia care învață la şcoli din Piatra Neamț.
4. Acordarea de ajutoare, constând în materiale de construcții unor biserici şi instituții laice (spitale, şcoli, biblioteci).
5. Donații de carte şi materiale didactice la unități de învățământ din Basarabia şi Nordul Bucovinei.
6. Ajutor filantropic.

1. Manifestările tradiționale, anuale, au fost organizate în diverse locații: Muzeul de Arheologie şi Istorie, Biblioteca Municipală, Casa Corpului Didactic sau la Casa de Cultură şi au vizat importantele momente din istorie: Unirea Principatelor Române (24 ianuarie), Unirea Basarabiei (27 Martie) şi Bucovinei (28 Noiembrie) cu România, Ziua Națională, sau evocarea unor personalități – Mihai Eminescu, Radu Gyr şi, recent, Grigore Vieru. De remarcat faptul că am căutat, pe cât posibil, să avem invitați din Basarabia sau din Cernăuți, inclusiv formații artistice (exemplu Ansamblul de Copii *Speranța* din Chişinău, dl. Vasile Roman din Orhei ş.a.).

Lansările de carte ale unor autori din țară (Vlad Vlass, Leonida Lari, Radu Gheorghe) şi din Basarabia (Anatol Petrencu şi Leo Butnaru) şi expoziții de artă plastică (Retrospectivă Ludmila Chicu-Gavril), au avut drept scop promovarea unor valori culturale.

2. În calitate de invitat, preşedintele a reprezentat filiala la câteva reuniuni importante în țară (Congresul Internațional sub genericul *Identitatea culturală a tuturor românilor, Timişoara, 2006; Conferința Comunităților Româneşti din Europa, Bucureşti, 2006; Adunarea Refugiaților,* Bacău, 2009), în Basarabia şi Bucovina la manifestările sub genericul *Limba noastră cea Română.* De asemenea, prin prezența preşedintelui la activitățile colegilor din alte filiale (Vatra Dornei, Iaşi, Bucureşti, Timişoara), s-a efectuat un schimb de experiență.

3. Elevii basarabeni şi bucovineni aflați la studii în Piatra Neamț au fost ajutați cu locuri de cazare, în cămine, sau la particulari, cu manuale şi rechizite, cu îmbrăcăminte, alimente şi chiar cu sume de bani. Pentru ei au fost organizate excursii la mânăstirile din împrejurimi şi la Bucureşti. Excursii şi tabere pe melegurile nemțene au fost organizate, în colaborare cu autoritățile locale, pentru grupuri de copii veniți din Basarabia sau refugiați din Transnistria.

4. Un sprijin deosebit, constând în cantități mari de materiale de construcții (cherestea, ciment, plăci de azbociment, feronerie), l-a acordat filiala, grație unor generoşi sponsori, pentru refacerea unor clădiri din Basarabia şi Bucovina. Amintim aceste clădiri care poartă în zidurile lor „căldura” fraților din Patria Mamă: Spitalul Central din Chişinău, Spitalul nr. 5 de Copii bolnavi psihic din Bălți, refacerea Bibliotecii *B. P. Haşdeu* din Bălți. Materiale de construcții şi sume de bani au fost donate pentru refacerea bisericilor din localitățile Glodeni, Criuleni, Bisericii Mănăstirii din Durleşti.

De remarcat în mod deosebit faptul că, preşedintele filialei, inginerul Valeriu Eutuşianu, în colaborare cu un colectiv de arhitecți, au proiectat, în stil moldovenesc, Paraclisul pentru viitoarea Cadedrală a Unirii ce urma a se construi în Chişinău. Paraclisul, ridicat cu materialele din țară, a fost sfințit în 1998.

Străinii de neam şi fără de credinţă, după ce au încercat prin ameninţări făţişe să stopeze lucrările, au recurs la crimă, victima fiind însuşi preotul paroh Valeriu Mărgineanu (2000). Materialele au fost oferite de Moldocim Bicaz, Petrotrans Piatra Neamţ, A-Z Piatra Neamţ, Feromet M. Piatra Neamţ, Romforest Piatra Neamţ, Petroforest Punct Exploatare Poiana Teiului.

5. Amintim câteva dintre unităţile de învăţământ care au beneficiat de donaţii de carte, manuale, rechizite: Şcolile generale din Tărnăuca (Herţa), nr.23 (Cernăuţi), Catedra de Limba Română din cadrul Universităţii din Cernăuţi; apoi: grădiniţa din Soroca, şcolile din localităţile Sadova, Nişcani, Răciula, Criuleni Tiraspol; liceele din Orhei, Glodeni, Bălţi, Mărzaci şi lista ar putea continua foarte mult.

De asemenea, bibliotecile Facultăţii de Medicină din Chişinău, a Universităţii "Alecu Russo" din Bălţi, bibioteca "Antim Ivireanul" din Glodeni, precum şi bisericile amintite mai sus, au beneficiat de carte de specialitate.

6. Ajutor material, constând în: mobilier, îmbrăcăminte alimente, medicamente, detergenţi, a fost oferit voluntarilor invalizi în războiul din Transistria. Sprijin financiar a fost acordat şi unor personae nevoiaşe repatriate.

La toate aceste mari acţiuni, mai putem adăuga: protestele exprimate faţă de anumite evenimente (războiul de la Nistru, editarea dicţionarului moldo-român, alegerile falsificate din 2009), pe care, de regulă, la facem cunoscute în paginile Revistei *Literatura şi Arta* (Chişinău). Persoanelor beneficiare a legilor 189/2000 şi 290/2003 li s-a acordat îndrumare în modul de aşi întocmi dosarele. Din păcate, legea a fost promulgată, dar nu şi respectată ...

Dorinţa noastră, dublată de efortul liber asumat, de a face mai mult pentru confraţii basarabeni şi bucovineni, este îngrădită de lipsa fondurilor.

XI. FILIALA PITEŞTI (preşedinte Elvira Niţu)

Filiala din Municipiul Piteşti, judeţul Argeş, a fost înfiinţază în luna martie 1990. Pe lângă manifestările organizate cu prilejul evocării unor evenimente istorice importante – Unirea Principatelor, Unirea Basarabiei şi a Bucovinei cu România, Pactul Ribbentrop-Molotov şi consecinţele lui, Ziua Naţională a României – au fost organizate dezbateri pe diverse teme precum: războiul din Transnistria, situaţia grupului de patrioţi români deţinuţi la Tiraspol, în frunte cu Ilie Ilaşcu, revoltele elevilor şi profesorilor din Basarabia pentru păstrarea limbii şi istoriei României în şcoli, mitingurile de protest împotriva politicii de fraudare a alegerilor din 2009. În colaborare cu Fundaţia *Doina şi Ion Aldea Teodorovici*, din Piteşti, se comemorează, anual, marii artişti patrioţi români, dispăruţi în tragicul accident. Acordăm informaţii beneficiarilor Legilor nr. 189/2000 şi nr. 290/2003, asupra modalităţillor de întocmire a dosarelor, în vederea obţinerii drepturilor cuvenite şi intervenim la autorităţile locale pentru respectarea prevederilor acestor acte normative.

XII. FILIALA „*ANDREI VARTIC*" PLOIEŞTI (preşedinte prof. Nicolae Petrescu-Redi)

Este meritul domnului profesor Nicolae Petrescu –Redi că a reorganizat şi revigorat activitatea filialei, începând cu anul 2008. Dintre manifestările organizate în cadrul filialei, în ultimii doi ani, amintim câteva:

Simpozioane:

- **90 de ani de la Unirea Basarabiei cu Patria-Mama** (martie 2008). Participă studenţi şi profesori din cadrul Universităţii de Petrol şi Gaze. Invitaţi: Theodor Carnat şi Grosu Alexandru – Comitetul Helsinki Pentru Drepturile Omului din R. Moldova.
- **Biserica şi mişcarea naţională (**Camera de Comerţ şi Industrie Prahova, octombrie 2008). Participă profesorii de istorie din învăţământul liceal Prahova. Invitaţi: preot Protoiereu Petru Buburuz, R. Moldova, Gabriela Ielenicz, preşedinte al Asociaţiei Culturale *Pro Basarabia şi Bucovina.*
- **Biserica în Basarabia (**Biblioteca *Nicolae Iorga*, martie 2009). Participă cititorii şi personalul bibliotecii. Invitat preot Protoiereu Mitrofor Dr. Petru Buburuz, R. Moldova.
- **File din istoria Basarabiei.** Participă elevii şi profesorii de la Grupul Şcolar Administrativ *Virgil Slăvescu* (mai 2009). Invitat istoricul Lazar Traian.
- **Pactul Riebentrop – Molotov (** Biblioteca *Nicolae Iorga*, mai 2009). Invitaţi Gheorghe Viţă, Forul Democrat al Romanilor din Basarabia, Constantin Chiper, vicepreşedinte Asociaţia Naţională Cultul Eroilor, Tudor Cojocaru, Dan Nicu, preşedinte şi vicepreşedinte – Liga Studenţilor Basarabeni din Romania, Daniela Burlacu, elevă R. Molodova.
- **Basarabia de ieri, Basarabia de azi.** Participă elevii şi profesorii ai Liceului *Elie Radu* (septembrie 2009). Preşedintele filialei, prof. Nicolae Petrescu-Redi, participă la **Cursuri de istoria românilor, în cadrul Programul ARC, organizat de Departamentul pentru Relaţiile cu Romanii de Pretutindeni,** Tabara Poiana Pinului, judetul Buzau (august2009).

Lansări şi expoziţii de carte, donaţii:

- septembrie 2008, lansare de carte, autor Nicolae Petrescu- Redi, Salonul International de carte, Chişinău;
- martie 2008 - Ploieşti, Biblioteca Judeţeană N. Iorga - lansarea cărţii *Mişcarea subversivă din Basarabia. 1812-1924,* autor Ludmila Rotari;
- august 2008 – Donaţie Colecţia *Magazin Istoric*, 1967-1994, către Mişcarea Acţiunea Europeană, din R. Moldova, condusă de Anatol Petrencu;
- octombrie 2008, Ploieşti, Camera de Comerţ şi Industrie, Prahova, Expoziţie de carte şi presă din Republica Moldova;
- iulie 2009, Ploieşti, Biblioteca *Nicolae Iorga* - Expoziţie de carte din Republica Moldova;
- august 2009, Poiana Pinului, Donaţie de carte către elevii români din Basarabia, Serbia, Bulgaria, Ucraina.

Expoziţii de pictură:

- martie 2008, Plopeni, Casa de Cultura, **Expoziţie Inga Edu** (Republica Moldova); iulie 2008, Tabara de Creaţie HARSA, **Expoziţie Inga Edu şi Victoria Cozmolici**; **s**eptembrie 2008, Ploiesti, Casa de Cultură a Sindicatelor, **Expoziţie Inga Edu şi Victoria Cozmolici**, R. Moldova; martie 2009, Plopeni, Casa de Cultură, **Expoziţie Inga Edu**.

Sub semnătura preşedintelui filialei au fost publicate articole în reviste din ţară şi dion R. Moldova: „Sarbatoarea Unirii", Revista *Literatura şi arta* (17 aprilie 2008); articol dedicat personalităţii poetului naţional *Grigore Vieru – Actualitatea Prahoveană,*

Suplimentul *Actualitatea Culturală*, ianuarie 2009; articol dedicat lui *Andrei Vartic* - Idem, Suplimentul *Actualitatea Culturală*, iunie 2009.

XIII. FILIALELE „*MIHAIL KOGĂLNICEANU*” Huşi şi „CONSTANTIN PREZAN” Negreşti, județul Vaslui (preşedinte de onoare - prof. dr. Theodor Codreanu, peşedinte executiv interimar – prof. Ştefan Plugaru, respectiv preşedinte Marius – Petronel Baciu). Pentru detalii privind activitatea acestor filiale, vezi lucrarea semnată de Ştefan Plugaru, Constantin Donose, Marius – Petronel Baciu *,,Basarabia, pământul misiunii noastre. Asociația Culturală ,,Pro Basarabia şi Bucovina”, Filiala ,,Mihail Kogălniceanu” Huşi, la a XX-a aniversare” * Podul prieteniei şi al cărții: România – Basarabia Filala. ,,Constantin Prezan” Negreşti”.*

XIV. FILIALA „*ARBOROASA*” VATRA DORNEI (preşedinte prof. Paraschiva Abutnăriței)

Filiala „Arboroasa” s-a constituit la 12 aprilie 1991, la inițiativa prof. Tațiana Vlad Guga, având ca membri persoane de categorii sociale diverse: profesori, medici, muncitori, elevi de liceu ş.a. Primul preşedinte a fost prof. Tatiana Vlad Guga. Din anul 1998, până în 2002, au deținut această funcție prof. Jenica Romanică, prof. Smaranda Ardelean, ziaristul Silviu Aroneț, iar din anul 2004, prof. Paraschiva Abutnăriței. Preşedinte de onoare este prof. Tațiana Vlad Guga iar Aldona Patraş, contabila filialei, este membru supleant al Consiliului Național al A.C.P.B.B.

Acțiunile noastre sunt găzduite de Biblioteca Municipală „G. T. Kirileanu” şi Casa de Cultură „Platon Pardău”. La Biblioteca Municipală se află un fond documentar al Filialei, unde păstrăm publicații din țară, din Nordul Bucovinei şi Basarabia, programe de activități, fotografii şi un număr de cărți din domeniu. Activitățile filialei se pot grupa pe câteva domenii:

- Donații de carte românească (beletristică) şi manuale şcolare pentru şcolile din raioanele Drochia şi Râşcani (Basarabia), Petraşivka, Iordăneşti, Gimnaziul nr. 6 şi Biblioteca „Mihai Eminescu” din Cernăuți;
- Excursii cu elevii în Basarabia (1995 şi 1996), în cadrul cărora s-a realizat o vizită la Universitatea din Chişinău şi o întâlnire cu poeții Grigore Vieru şi Nicolae Dabija;
- Am primit vizitele unor elevi din localitățile Carapciu - Nordul Bucovinei (1994) şi Liceul din Râşcani (R. Moldova, 1995);
- Excursii cu elevi şi profesori la Cernăuți;
- Participarea unor delegații a Filialei la „Sărbătoarea limbii române”, desfăşurată la Chişinău (2007) şi, anual, din 1990 până în prezent, la sărbătoarea „Limba noastră cea română” de la Cernăuți;
- Realizarea unor parteneriate educaționale între Liceul Teoretic „Ion Luca” din Vatra Dornei cu Liceul din Boian (Nordul Bucovinei, 2008) şi cu Liceul din localitatea Floreşti (Basarabia, 2009), inițiate şi coordonate de prof. Jenica Romanică, vicepreşedinta filialei;
- Redactarea şi mediatizarea unor proteste privind: instituirea termenilor de națiune şi limbă moldovenească în Basarabia; susținerea propunerii ca Ilie Ilaşcu să primescă „Premiul European al Drepturilor Omului”; continuarea apariției revistei „Limba Română” la Chişinău;
- Marş şi miting pentru susținerea românilor din Basarabia în lupta pentru păstrarea limbii române (2002);
- Întâlnire cu tinerii care au participat la „Drumul Crucii” (1992) şi însoțirea lor până la Putna;
- Organizat anual, în luna iunie, Colocviul „Pactul Ribentrop – Moltov şi urmările sale”, precedat de o slujbă de pomenire a eroilor la Catedrala „Sf. Treime” din Vatra Dornei;
- Sprijin financiar acordat Asociației „Arboroasa” din Cernăuți (2005) pentru refacerea mormintelor unor personalități româneşti din Cimitirul Cernăuți, lansări de carte şi întâlniri cu scriitori: Grigore Vieru, Vasile Tărâțeanu, Gh. Pivin, Ion Berghia, Ion Filipciuc, Ion Cozmei, Ion Beldeanu, Vasile Amarghioalei ş.a.;
- Lansări de carte ale unor membri din cadrul filialei: Tațiana Vlad Guga, Gheorghe Pața, Anica Facina, Aldona Patraş, Rodica Ulea, Paraschiva şi Ioan Abutnăriței, George Timu, Adriana Cocârță, Violeta Gherman, Ovidiu Tomegea;
- Manifestări complexe cu ocazia marilor momente din Istoria Neamului: 24 Ianuarie, 27 martie, 28 noiembrie, 1 Decembrie (simpozioane, spectacole, expoziții de carte etc);
- Medalioane ale unor personalități din Basarabia şi Bucovina: Iancu Flondor, Dimitrie Onciul, Ion Grămadă, Aron Pumnul, Pan Halippa, Vasile Țepordei, Anton Crihan, Grigore Vieru, Dumitru Covalciuc, Arcadie Opaiț, Mihai Cimpoi, Arcadie Suceveanu, Toma Istrati ş.a.;
- Simpozionul „Literatura română din Basarabia şi Bucovina azi” (mai 2009); manifestări dedicate poetului național Mihai Eminescu; *In memoriam Grigore Vieru*; articole şi creații literare publicate în presa locală şi județeană, în revistele „Dor de Basarabia” – Iaşi, „Viața de pretutindeni” – Arad, Almanahul „Țara Fagilor” – Cernăuți;
- Depuneri de coroane la Monumentul Eroilor cu ocazia unor manifestări oficiale: Ziua Eroilor, Ziua Armatei, 1 Decembrie etc;
- Încurajarea tinerilor de a participa la activitățile filialei, la concursurile de creație, acordarea unui premiul special la concursul „Nichita în luna lui martie”; expoziții de fotografii (peste 120) cu tema *„Călători prin Nordul Bucovinei”*;

Delegația filialei noastre, participantă la sărbătoarea *Limba noastră cea română* (Sala Sinodală a Universității din Cernăuți, 2009)

Participarea unor membri ai filialei la acțiuni ale altor filiale şi la Congrese ale Refugiaților.

XV. FILIALA CRAIOVA (reşedinte ec. Constantin Bălan)

Prin voința unui număr de cca. 200 de persoane, în primăvara anului 1990 s-a înființat Filiala din Craiova a Asociației Culturale *Pro Basarabia şi Bucovina.* Asemenea tuturor filialelor asociației, activitatea pe care am desfăşurat-o a urmărit, în principal, două aspecte, şi anume: menținerea trează în conştiința contemporanilor a problemei ținuturilor româneşti ocupate – Basarabia, Nordul Bucovinei, Herța şi sprijinirea românismului în aceste ținuturi. Primul obiectiv l-am realizat prin evocarea anuală, în primul rând, a evenimentelor istorice care au marcat aceste ținuturi: 27 Martie 1918, 28 Noiembrie 1918, 26, 28 iunie 1940; prin elogierea Membrilor din Sfatul Țării de la Chişinău şi ai celor din Congresul General de la Cernăuți, precum şi alte momente importante din istoria țării şi desigur personalități. Amintim, în acest sens, colocviul *Estul Istoriei Româneşti – Basarabia şi Bucovina* (1990), în cadrul căruia au fost prezentate interesante comunicări, chiar de foşti membri din Sfatul Țării. Faptele evocate de vorbitori, au fost ilustrate prin documentele, fotografiile, hărțile aflate şi colecțiile Muzeului de Istorie al Olteniei şi Arhivelor Statului şi prezentate în expoziția *Basarabia, străvechi pământ românesc.*

Partea artistică a manifestărilor organizate, este susținută, adesea, de renumita orchestă a *Filarmonicii Oltenia,* sub bagheta dirijorului Alexandru Racu, de origine basarabean, Membru de Onoare al asociației noastre.

În anul 1998, la aniversarea a 80 de ani de la Unirea Basarabiei cu România, am organizat la Filarmonică lansarea, în primă audiție, a poemului coral *Limba Noastră,* pe versurile poetului Alexei Mateevici, muzica Anatolie Solomonov. Casetele radio înregistrate au fost difuzate în Basarabia.

Românilor rămaşi dincolo de sârma ghimpată de la Prut, le-am oferit „hrană spirituală” - carte românească. Peste 20.000 de volume, literatură clasică română, universală şi manuale şcolare au ajuns în rafturile bibliotecilor şcolare din Soroca, Temeleuți, Leova, Sângerei, Univesristea din Bălți şi la şcoli din Raionul Tighina. Cărți religioase şi icoane au fost donate unor biserici din Bălți, iar pentru construcția clopotniței de la Mitropolia Chişinăului, am contribuit cu o sumă de bani. Tot cu o donație în bani, am contribuit la amenajarea Muzeului Memoriei Neamului din Chişinău

Tinerii basarabeni veniți la studii universitare la Craiova au fost ajutați să se încadreze în societate, iar celor cu o condiție modestă, li s-au acordat ajutoare financiare pentru aşi procura cursuri. Partenerii noştri în derularea acestor activități au fost: Consiliul Județean Dolj, Primăria Municipiului Craiova, Inspectoratul Şcolar, Muzeul Olteniei, Casa de Cultură „Traian Demetrescu”, apoi o serie de unități şcolare, precum şi Intreprinderea Electroputere. Tuturor partenerilor şi sponsorilor noştri le adresăm calde mulțumiri.

FRATE GRIGORE

de Paraschiva Abutnăriței

Frate Grigore, ce dor te-a chemat
În ianuarie, spre zările ninse?
Poate Luceafărul însingurat
Să păşiți amândoi printre vise.

Frate Grigore, de ce n-ai mai stat
Să păzeşti şi limbă şi țară?
La Pererita, pe un mal străinat
Să te-ntorci în zile de vară.

Toate lacrimile din fântâni au secat
Umbra mamei te-aşteaptă pe prispă
Plânge fereastra căsuței din sat
Lângă Prutul ce doina ne-o cântă.

Pe măicuța ai slăvit-o-n cuvânt
Ai fi vrut să te-ntorci lângă ea...
Mai săraci rămânem de-o stea
Înc-un stâlp de zidire s-a frânt.

Frate, într-o lume mai bună te-ai dus
Noi rămânem cu durere pe loc,
Dar cu pana-ți, în suflet ne-ai pus
Pentru veci „Rădăcina de foc”.

Responsabilitatea pentru conținutul articolelor aparține, în exclusivitate, autorilor

Contul Filialei Huşi, „*Mihail Kogălniceanu*”, a Asociației Culturale „*Pro Basarabia şi Bucovina*”: RO 38RNCB0261000508800001, deschis la BCR, sucursala Huşi

***

Redacția: tel 0768925066
Redactor-şef: **Ştefan Plugaru**
Redactor-şef-adjunct: **Marius Baciu**
Redactori corespondenți:
Theodor Codreanu, Huşi
Iulia Scutaru – Cristea, Bucureşti
Teodor Candu, Chişinău

***

e-mail: basarabiahusi@yahoo.com
www.probasarabiahusi.ro
www.probasarabia.ro

Tipar: S.C. Irimpex S.R.L. Bârlad